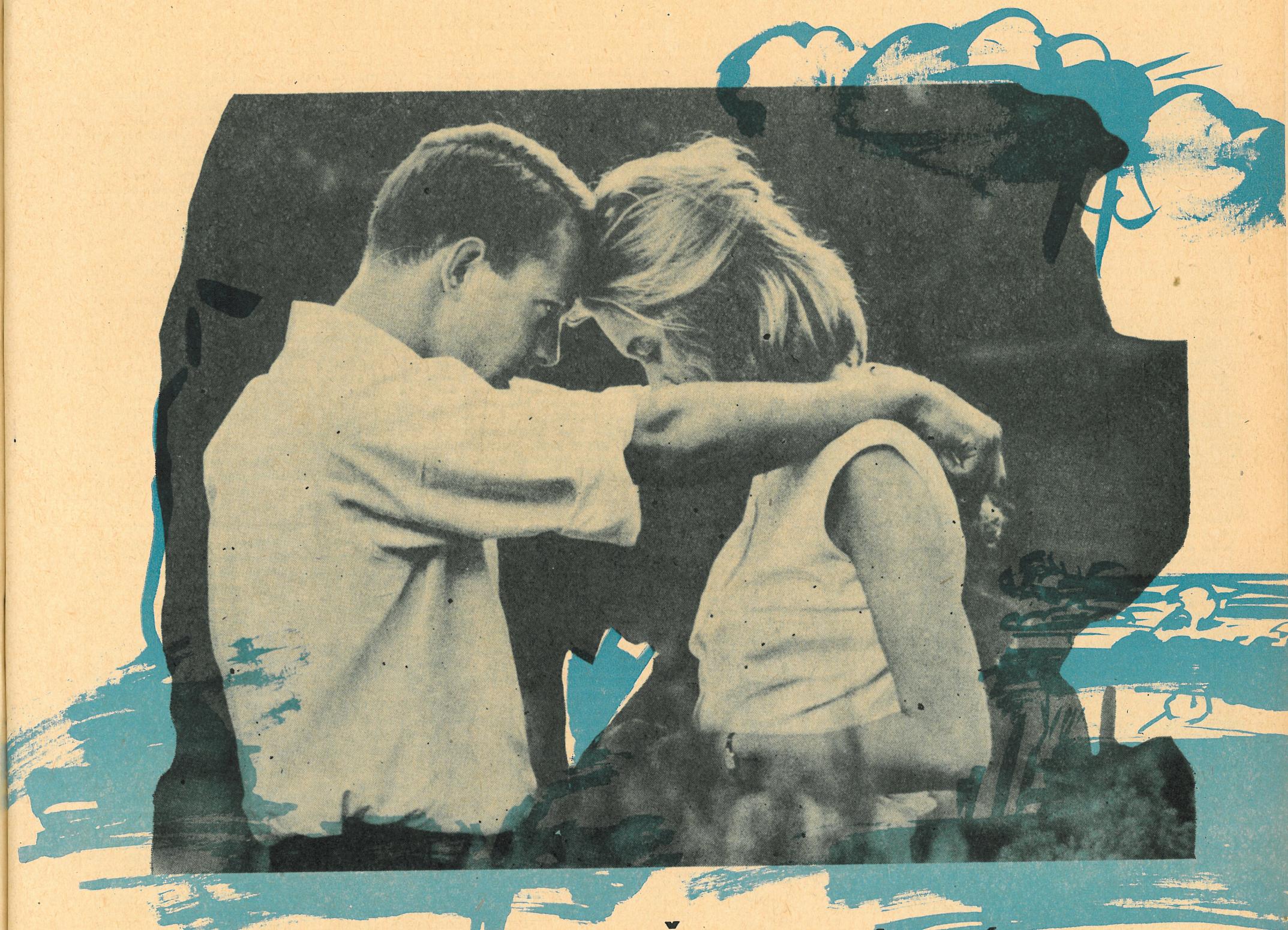

Zivot

KULTÚRNO SPOLOČENSKÝ ČASOPIS

JUL • CERVENEC • LIPIEC • CÍSLO 7/1976

ROČNÍK 19 cena 1 zl

BYLO LÉTO, ŽHAVÉ LÉTO

Hajný Vendelín nebyl nudista. To slovo mu dokonce nebylo ani moc jasné. Jen je čas od času zaregistroval, když se v různých časopisech vyskytovalo v souvislosti s příslušnými snímky. Vendelína spíš docela lidově štvalo, že mívá opálenou jen horní část těla, zatímco dolní zůstává i přes neustálý pobyt na slunci jako čerstvě nabílený patník. Aby napravil tenhle nedostatek, opaloval se v zapadlých lesních koutech tak, jak ho příroda stvořila.

Obvykle se natáhl do kyprého mechu a brzy usnul. Slunce do něho pralo, ale hajný chrápal, až se muselo kolem zalehnuté srncí zvednout a jít o kus dál. Koho to však jednou naočí pak přilákal, byla vdova Kyselová jdoucí z lesních prací.

„Páne Vendelín, copak to tu vidím?“ zašeptala nad procitnulím hajným.

Hajný instinktivně sáhl po hromádce šatů, ale ruka nahmátlá jen brokovnici. A tou se ještě nikdy nikdo neprioděl. Učinil tak proto nouzově kloboukem, jenž stínil jeho oči.

„Přede mnou se stydět nemusíte,“ sládla čím dál tím více vdovička, dívající se se zalíbením na sukoviště Vendelína. „Mám dokonce chut zkousit se opalovat jako vy,“ dodala k jeho ještě většímu zděšení.

Potom provedla lehký letní strip-týz. Odložila nůši, srp, blúzu a sukni, neboť vic toho na sobě neměla. Bílé, přírodou štědře obdařené tělo vdovy Kyselové zasvitilo v té zeleni kolem skoro vic než rozžhavená sluneční koule.

„Copak takhle kdybysme toho nechali,“ vzpamatoval se z překvapení hajný. „Vy mi přinesete moje šaty a já vám na oplátku popustím tenhle sluneční palouk.“

Leč rozkurázená vdovička se k tomu neměla.

Vendelín měl co dělat, aby nepodlehli předčasně ovdovělé třicátnici, ale tenhle způsob se mu jaksi nezamlouval. Jenomže jak jít do hájovny v rouše Adamově? A do noci čekat v lese se mu také nechtělo. Vzal si proto nabízené.

Pak přinesla Kyselová hajného svršky. Vendelín se oblékl, popadl brokovnici a upaloval z paloučku, co mu nohy stačily. Proč tak pospíchal, to poznala ze sladé únavy se zotavující vdovička, když se chtěla obléknout a odejít. Tentokrát totiž nemohla své svršky najít ona...

Kyselová se sice rovněž nemohla přišrotit v srp nebo nůši, ale měla na hlavě šátek. Nezakryl samozřejmě všechno. V tom nejnuttějším oblečení pak vešla do vsi. Tam nastalo pravé pozdvížení, neboť vdova vyprávěla každému na potkání, že její šaty má hajný. Byla to konečně pravda.

Kterási moralistka ohlásila viděné i domyšlené národnímu výboru. Bylo z toho řízení, Vendelín se chtě nechtě musel přiznat, ale kドví proč nehovořil o tom, že to vlastně bylo oko za oko. Džentlmenství se však pokaždé nevypláclí. Vdova Kyselová se totiž nespokojila pouhým napomenutím hajného, který snížil její důstojnost, čest a vážnost. Dojela do města k soudu, kde Vendelína zažalovala...

„Jo, užit si, na to on by byl, ale postarat se po té ostudě o chudáka svedenou ženskou, to už se mu nechce,“ výzvala se čím dál tím více do role zhrzené ženy.

Hajný, který miloval pravdu, se před soudním senátem přece jen ohradil: „Krucí fix, paní, dyť to bylo úplně obráceně! Kdo mi nejdřív schoval šaty a začal dotírat?“

Předseda senátu ho napomenul za neslušné vyjadřování, potom konstatoval, že Vendelín se o ničem podobném při jednání u národního výboru nezmíňoval a nakonec mu poradil, aby paní Kyselovou pojhal za manželku, neboť tak by se celá záležitost nejlépe vyřešila.

I stalo se! Ale berou-li ti dva i nadále sluneční lázeň, nebo chodí-li Vendelín opálený jen do půl těla, to už vám nepovím.

OLDŘICH EGEM

DŮLEZITÁ NÁVŠTĚVA

Oficiální návštěva Edwarda Gierka v Německé spolkové republice bude mít důležité místo v soudobých dějinách světa v kapitole Bezpečnost, mír a spolupráce mezi národy. O průběhu této návštěvy jsme byli podrobne informováni hromadnými sdělovacími prostředky; byla také běžným tématem rozhovorů našich spoluobčanů. Je to přirozené. Návštěva se uskutečnila v době, v níž žije ještě pokolení pamatující si strašnou válku a nesmírné množství zločinů spáchaných ve jménu německé říše u nás v Polsku i jinde. Avšak doba návštěvy byla nejlépe zvolena a to po každé stránce. A především proto, že oba státníci Edward Gierek a Helmut Schmidt u vědomí této bolestné minulosti učinili vše, aby byl vybudován most do jiné budoucnosti, opírající se na stále plnější normalizaci vztahů a rozšíření mirových spolupráce mezi naši zemí a NSR.

Základy konstrukce tohoto mostu aktuálních a budoucích vztahů tvoří vzájemná upřímnost. Citujeme slova Edwarda Gierka určená mezinárodní skupině novinářů:

„Přijeli jsme do NSR bez iluzí. Uvedomovali jsme si, že ne všechny otázky budou projednány a vyřízeny za této první návštěvy. Avšak to, co bylo učiněno, je obrovskou věcí a dokazuje velký krok kupředu, který byl učiněn na cestě normalizace, na cestě uspořádání vzájemných vztahů mezi našimi národy a státy. My, Poláci, jsme plně spokojeni s dosaženými výsledky.“

Kanclér Helmut Schmidt při uvítání polského hosta v Bonnu řekl mj.:

„Hovořím otevřeně: utrpení a oběti nespočitatelného množství Poláků, proti nimž nebylo jiných námitek kromě toho, že byli Poláky, barbarské zničení, to vše bylo učiněno Němci ve jménu falešné chápání němectví. Jako Němci si nemůžeme a nechceme umývat ruce, poukazovat na jednotlivé zločince a přejít k historickému dennímu pořádku. Zde není místo pro zapomenutí, může nastoupit odpusťení — rozhodnutí o tom zůstává však věci těch, kteří trpěli.“

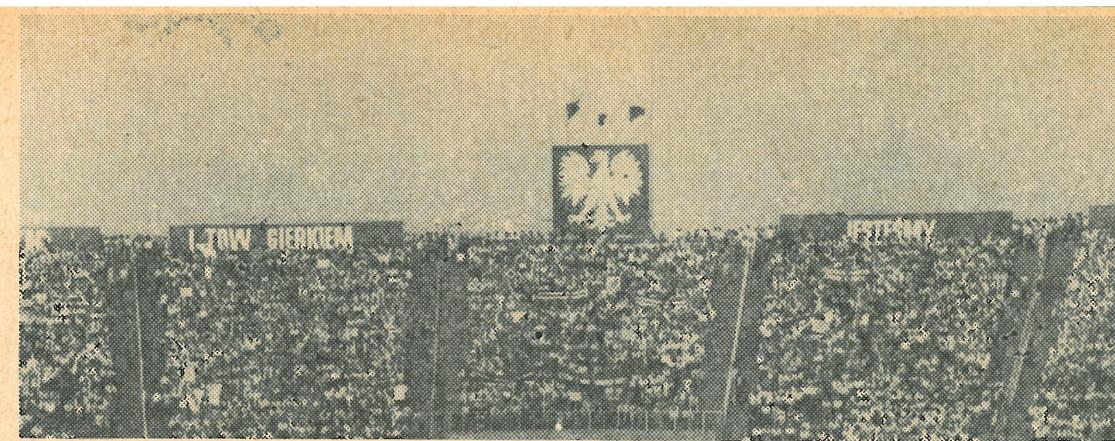
Upřímnost jeví se v těchto citátech jakož i všechny reality této návštěvy svědčí o tom, že byla potřebná a užitečná pro obě strany, jednající o budounosti vzájemných styků a o upevnění procesu uvolňování napětí v Evropě a ve světě.

Nejnovejší poválečné dějiny jsou nejlepší ilustrací reální a mirové polské zahraniční politiky. Vždy jsme usilovali vytvořit dobré vztahy se všemi národy. Týkalo se to také národa německého. Avšak na zříceninách třetí říše vznikly dva německé státy. Nás soused, Německá demokratická republika, vedená komunisty, v prosulé Zhořelecké smlouvě, slavnostně podepsané již 6. července roku 1950, uznala nedotknutelnost polských hranic vytýčených na Odře a Nise. Tímto způsobem ukázala svůj vztah k minulosti a k nám jako sousedům. Polští společenství přijalo tuto skutečnost s velkým zadostoučiněním. Spolupráce s NDR existuje již dle než čtvrt století, osvědčila se ve všech oblastech a je příkladem správného ovzduší. Německá spolková republika ještě dluho po tomto faktu nechtěla uznat reálnost, která se vytvořila jako následek druhé světové války. Tehdejší její politikové byli zatvrzelymi zastánci studené války. Dialog s Polskem, uznání hranic na Odře a Nise, odmítali bez diskuse. To ale neznamená, že v NSR se tehdy nevyskytli lidé smýšlející jinak. Byli to především a od samého počátku komunisté, ale také, jak si vzpomínáme, zástupci církve, zvláště evangelické, dále funkcionáři hlavních politických stran SPD, CDU a FDP, intelektuálové a vědci, kteří nejenom vyhledávali přátelské styky s námi, ale ve smyslu morálních a politických pravd se snažili o normalizaci vzájemných vztahů v takové formě, jaká nastopila dnes. Tito lidé kromě toho pochopili, že dobrá spolupráce se státy socialistické soustavy je nejjednodušší cestou k upevnění míru. Jejich zásluhou je také to, že byl vytvořen systém dohod mezi socialistickými státy a NSR, který začal Moskevská dohoda ze srpna roku 1970. Připomínáme, že v květnu roku 1969 Polsko podalo návrh na jednání s NSR, jehož cílem bylo uzavření smlouvy s tímto státem. 7. prosince 1970 kanclér Brandt podepsal ve Varšavě dohodu o základní normalizaci vztahů s Polskem. Byl v ní uznán konečný ráz polských západních hranic a rozhodnutí zříci se veškerých územních nároků dnes i v budoucnu v souladu s Chartou OSN.

Jednomyslně dnes hodnotíme všechny smlouvy v tom smyslu, že měly skutečný vliv na přípravu a průběh Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě. V Helsinkách při přímém setkání Edwarda Gierka s Helmutem Schmidtem nastoupilo důležité dorozumění ve vči odstranění zařízení z minulosti ve vzájemných vztazích a určení těchto vztahů v budoucnosti. Neznamená to, že neexistovaly potíže na linii Varšava — Bonn. Připomeňme si dramatické okamžiky ratifikace dohod a také víme, že i za nynější návštěvy vystoupily v NSR nepříznivě živly, nepřátelsky hledící na politiku uvolňování napětí.

Jestíž definujeme tuto návštěvu jako nejdůležitější podnět pro další rozvoj vztahů Polsko-NSR, a také pro vzájemně prospěšnou spolupráci, máme na mysli nejenom její politické výsledky a dějinný význam, ale také konkrétní spolupůsobení. Byla dojednána celá řada hospodářských smluv, mezi nimiž vyniká mnohamiliardová smlouva s Kruppem týkající se zplynování uhlí. Byla podepsána kulturní dohoda, dohodnuto rozšíření společenských styků a zavedeny pravidelné politické konsultace ministrů zahraničních věcí a „plynulé pokračování politického dialogu“. Celkem to dává úctyhodný svazek dohod, jejichž plnění přinese nejenom vzájemný prospěch, ale přispěje k žádoucím změnám postojů jednotlivců i společenstev a otevření nových perspektiv před našimi národy.

MARIAN KAŠKIEWICZ

V pondelok 28. júna t.r. sa na štadióne 10-ročia vo Varšave konalo zhromaždenie, na ktorom obyvatelia hlavného mesta a vojvodstva manifestovali svoju podporu politike strany a vlády.

Snímka: Ryszard Przedworski

PRE LEPŠIU BUDÚCNOSŤ

V posledných niekoľkých dňoch júna sa vo Varšave a iných mestách Poľska, v stovkách závodov a gmin konali masové zhromaždenia a manifestácie, počas ktorých pracujúci celej krajiny, vyjadrujúc všeobecne mienku sa jednoznačne vyslovili za politiku strany a vlády a vyjadrovali rozhodnú vôlevu pokračovať v realizácii programu urýchleného rozvoja krajiny vytýčeného na VII. zjazde strany.

Boli to manifestácie vlastenectva, vernosti socialismu a plnej podpory obrovskej väčšiny spoločnosti pre celú podesätembrovú politiku strany a ľudového štátu, ako aj jeho vedenie s prvým tajomníkom Ústredného výboru PZRS Edwardom Gierkom. Boli výrazom angažovanosti pracujúcich v najživotnejších otázkach krajiny, s ktorými sa spájajú spoločné výsledky dosiahnuté za posledných päť rokov vo všetkých oblastiach, ako aj ďalší úspešný rozvoj Poľska a zlepšenie životných a pracovných podmienok celej spoločnosti.

Pracujúci s pocitom zodpovednosti za osudy krajiny a rozvážnym prístupom z vlastného a rodinného hľadiska k otázkam štátneho významu, prejavili pochopenie a podporu pre spoločenskú a ekonomickú záujmy, ktorími sa riadi ľudová vláda predkladajúca ku konzultácii júnové návrhy zmien štruktúry cien potravných článkov. Zároveň vyjadrovali ostrý nesúhlas a rozhodne sa postavili proti tým, ktorí narušujú verejný poriadok dali prednosť pred poctivou pracou a vecným rozhovorom ničeniu a nepokojom, čím rušili priebeh konzultácií o ži-

votných otázkach obyvateľov a štátu. Na zhromaždeniach a manifestáciách, ktorých sa zúčastnili na svojich pracoviskách aj členovia našej organizácie — KSCaS, sa s mimoriadnym uznaním hovorilo o vládnom rozhodnutí prihliadať k všetkým konstruktívnym návrhom a pripomienkam prihláseným v priebehu konzultácií, aby sa našlo najvhodnejšie riešenie v proporciach cien a najspravidlivejšie rozloženie farchy tejto z hospodárskeho a ekonomickeho hľadiska nevyhnutnej operácie. Rozhodujúci hlas v týchto konzultáciách mali by mať ti, ktorí osobne prispievajú prácou svojich rúk a umov k výstavbe súčasného tvaru našej krajin.

Neraz sme písali na týchto stránkach, že súčasné vlastenectvo spočíva predovšetkým v pocietí, tvorivej práci. Práca je našou povinnosťou voči sebe, spoločnosti a krajine. Od nás, od toho, ako budeme pracovať, závisí totiž nás život, nás blahoobyt a rozvoj celej krajiny.

Prichádzajúce hľásenia o skoršom splnení úloh prvého polroku tejto päťročnice vo väčšine závodov a o dosahovaní dodatočnej, nadplánejnej výroby svedčia o tom, že dobre si uvedomujeme, koľko závisí od našej spoločnej práce. Že sme nielen spotrebiteľmi, ale aj skutočnými, rozvážnymi spoluhostopárdmi krajiny. Zároveň nasvedčujú, že si vieme vážiť výsledky našich tridsiatich dvoch rokov a efektívnu prácou ich vieme rýchlo zvelaďovať. Je to záruka našich ďalších úspechov a lepšej budúcnosti.

ZIVOT

POD HESLOM ZA TRVALÝ MIER, bezpečnosť, spoluprácu a spoločenský pokrok rokovalo vo Varšave Európske zhromaždenie mládeže a študentov. Jeho cieľom je výmena názorov na základu otázky pre mladé pokolenie, akou je uskutočňovanie zásad a rozhodnutí obsiahnutých v záverečnom dokumente Konferencie o európskej bezpečnosti a spolupráci.

Slávnostného otvorenia zhromaždenia sa zúčastnil predseda Štátnej rady PDR Henryk Jabłoński.

Na zhromaždenie prišlo skoro 1500 delegátov mládežníckych a študentských organizácií reprezentujúcich vyše 200 národných zväzov z 31 európskych krajín. Medzi nimi bola aj 50-členná delegácia Federácie socialistických zväzov poľskej mládeže — jedného zo spoluiniciátorov a zároveň hostiteľa zhromaždenia.

Na zhromaždenie prišlo skoro 1500 delegátov mládežníckych a študentských organizácií reprezentujúcich vyše 200 národných zväzov z 31 európskych krajín. Medzi nimi bola aj 50-členná delegácia Federácie socialistických zväzov poľskej mládeže — jedného zo spoluiniciátorov a zároveň hostiteľa zhromaždenia.

MAJSTROVSKÝ TITUL FUTBALISTOV ČSSR

Veľký úspech dosiahli futbalisti Československa, ktorí na finálovom turnaji štyroch najlepších európskych družstiev v Juhoslávii vybojovali titul majstrov Európy. V semifinále najprv porazili Holandsko 3:1 a vo finále vyhrali s NSR trestnými hodmi. V normálnom čase a po predĺžení sa zápas skončil nerozhodne 2:2. Majstrovský titul získal futbalisti ČSSR úplne zaslúžene. V oboch zápasoch predviedli znamenitý futbal, skvelú kondičnú i taktickú prípravu a vysokú techniku. Dokázali, že ich

predošlé víťazstvá vo vyučovacích stretnutiach európskeho šampionátu (o.i. s Anglickom a ZSSR) neboli náhodné. Hodno pripomenúť, že čs. futbalové družstvo zohralo od roku 1974 celkovo 22 medzištátnych stretnutí a neprehralo ani jedno. To je už dôkaz vysoké triedy. Blahoželáme k úspechu.

KARIÉRY VIDIECKÝCH DETÍ v očiach ich rodičov skúmala Lodžská univerzita. 78 percent skúmaných rodičov, ktorých deti končia vidiecke školy, volí pre svoje deti „mestské“ povolanie. K najčastejšie volenym povolaniam pre synov patria: elektrotechnik, zámočník, zvárač, tkáč, baník, technik, inžinier, a pred deý — krajčírka, kadeřníčka, čašnička, predavačka, tkáčka, úradníčka, učiteľka. Rodičia chceú, aby ich deti bývali v meste. Iba 19 percent skúmaných si želá, aby ich deti pracovali na gázdovstve.

RADOMSKÉ TELEFÓNY sú exportované do 30 krajín na svete. Továreň vyrába 1 280 000 aparátorov, v tom aj klapkové.

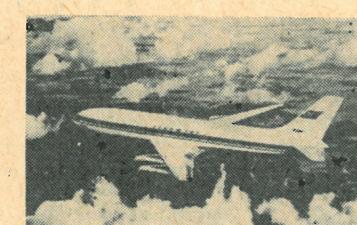
NOVÉ UČEBNICE kryjú iba 45 percent požiadaviek žiakov na knihy. Aby sa zlepšilo zásobovanie Dom Księžki otvorí 250 antikvariátov, ktoré budú kúpať a predávať po-

užívané knihy. Najneskôr prídu na trh knihy Wiedza o Poľsku a vspäťcesnej (Vedomosti o súčasnom Poľsku) a Encyklopedia wiedzy o Poľsku (Encyklopédia vedomostí o Poľsku), ktorých vydania aktualizujú.

SOVĚTSKÝ AEROBUS, letadlo t.z.v. tretího pokolenia tryskových lietadiel, jež projektuje kolektív konstruktérů, bude príjimat na palubu pries 350 osôb. Šírka trupu činí 6 metrů.

V salónoch budou cestujúci sedet v pohodlných kreslech; v jedné řadě jich bude deväť a budou oddeleny dvěma širokými chodbami. Za letu cestujúci budou moci shľadnout film a také si poslechnout oblíbené koncertné melodie z rádiových sluchátek.

Aerobus bude vyvíjať rýchlosť 950 km/hod. Bez doplnovania pohonného látiek bude moci preletet skoro 6 000 kilometrov.

Na snímku: aerobus pri technickém letu

Snímek V. Bělikov

Z powodu śmierci

O J C A

serdeczne wyrazy głębokiego współczucia

twarzyszowi

płk. mgr STANISŁAWOWI JERMAKOWI

składają

Zarząd Główny TKCis i Redakcja „Życia“

EXKURZE NA ŽELEZNIČNÍ MAGISTRÁLE

Půda je naším národním pokladem, zvláště v úrodných oblastech. Nazýváme ji půdou zemědělskou a započítáváme do ní ornou půdu, louky, pastviny a sady. Nutno s ní velice šetřit. Musí se dbát nejenom o to, aby byla obdělávána, ale také dohlížet, aby jí příliš neubývalo v důsledku zprůmysloňování země a urbanizace. Statistika je v tomto případě neúprosná. V roce 1950 připadalo na jednoho obyvatele 0,83 ha zemědělské půdy. V roce 1975 již pouze 0,56 ha, tedy o 33% méně. Ačkoliv statistiku do určité míry ovlivňuje přírůstek obyvatelstva, nová staveniště, vodní nádrže a dopravní trasy skutečně zmenšují tento areál, z něhož ještě včera pluh krájel skývy ornice.

Velmi dobře se děje, že plánovatelé průmyslových investic jsou současně zastření zemědělskou půdou. Přesvědčili jsme se o tom při exkurzi na jedné z našich největších investic a sice ústřední železniční magistrále, která spojí Slezsko s pobřežím Baltského moře. Exkurzi organizovala Ústřední kancelář studií a projektů železničních staveb spolu s Klubem pro ochranu přírodního prostředí Svazu polských novinářů.

Nejdříve o vlastní investici ... Magistrála bude dlouhá 570 km, elektrifikovaná, dvojkolejná; vlakové soupravy budou po ní jezdit s rychlosí 250 km/hod. Bude to zcela moderní železnice, automatizovaná, dálkově řízená. Tedy taková, o níž před válkou snili moudří vědci, kteří dokonce vypracovali návrh, podobný dnešnímu.

Stavba ústřední železniční magistrály byla rozdělena na čtyři úseky, prováděny etapami. PRVNÍ ÚSEK Zawiercie — Radzice je dlouhý 143 km. Je již postavený. Obrovský kus práce se udělalo v letech 1971 — 1974; jak velký, můžeme ukázat na několika příkladech. Na tomto úseku byly provedeny pozemní práce o objemu 12 milionů kubíků a to v diferencované geologické struktuře horniny. Dále bylo postaveno 130 propustí, 26 mostů a 56 železničních a silničních nadjezdů, položeno 208 km kolejnic a 186 km dálkového kabelu. Bylo postaveno zázemí pro obsluhu železnice — 31 stávadel, 4 nádražní budovy, 51 budov pro explorační účely, 17 obytných domů pro zaměstnance. Tyto údaje jsou snad poněkud únavné, ale ilustrují nás investiční rozmach a tempo.

DRUHOU ETAPU, na níž se pracuje, tvoří úsek Iżnikowice (Radzice) — Mszczonów — Grodzisk Mazowiecki (Varšava). Trať je dlouhá 80 km. Stavba byla zahájena v roce 1974 a v letošním roce bude shodně s plánem dokončena.

TŘETÍ ETAPA vede od Korytkowa (Grodzisk Mazowiecki) přes Zakroczymsk do Płocku. Je dlouhá 90 km a současně s tratí Varšava — Nasielsk bude postavena v letech 1976 — 1980.

ČTVRTÝ ÚSEK vede od Płocku do oblasti Gdańska a je dlouhý 250 km. Bude postaven po roce 1980.

Zcela oprávněně se říká, že stavba ústřední železniční magistrály (ÚŽM) je jedním z největších investičních podnikání resortu dopravy v třicetiletí PLR. Je to počátek systému INTERCITY, který zajistí rychlý železniční spojení mezi důležitými aglomeracemi v zemi. Ze zvláštního vlaku, který byl sestaven z konferenčního vozu, lůžkového vozu a el. lokomotivy, jsme si prohlédli první a druhý úsek magistrály. Kromě četných zástupců resortu nás novináře doprovázela hlavní projektant magistrály inž. Benon Matyaszczak. Od něho jsem se dověděl, že problém, zda stavět autostrády nebo železniční tratě, byl vyřešen ve prospěch železnice a to proto, že se zabere méně půdy a také z hlediska ochrany přírodního prostředí. Samozřejmě moderní železniční trať musí být elektrifikovaná a musí mít bezstykové kolejnice. Do roku 1980 provedeme elektrifikaci 7 700 km tratí a 12 000 km bude mít bezstykové kolejnice. Budou položeny tak, aby se využívaly městům a sídlištěm. Nebudou tedy sloužit aktivizaci oblasti, ale nebudu ji ani rozdělovat, protože každý kilometr až dva budou mimoúrovňové křížovatky.

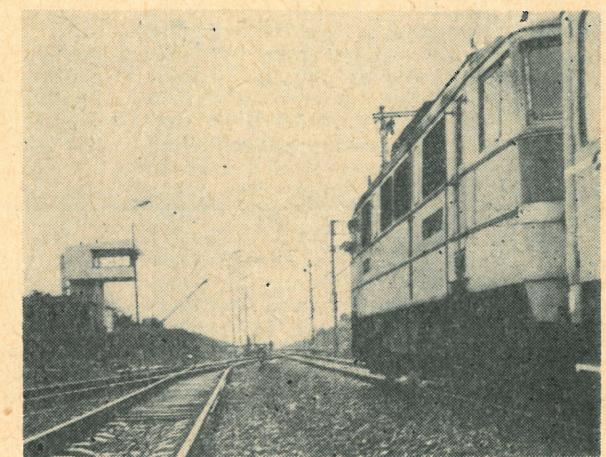
Bylo nám oznámeno, že nyní na dvou tratích, spojujících Slezsko s hlavním městem, je strašná tlačenice. Každé tři minuty jede vlaková souprava. Frekvenci už nelze zvýšit; týká se jak osobních, tak i nákladních vlaků a rychlíků. Nejmenší pořuha působí zpoždění, na která naříkáme my, cestující, ale také národní hospodářství. Jediným řešením jsou investice typu ÚŽM. Tyto magistrály budou doplněny místními tratěmi, po nichž budou jezdit osobní vlaky bez jízdního rádu, např. na trati Varšava — Płock každou půlhodinu. Cestující klidně přijde na nádraží a bez dlouhého čekání bude mít dobré spojení.

Ačkoliv plánovatelé ÚŽM byli situaci přinuceni pracovat rychle, nezapomněli na ochranu přírodního prostředí, na šetření zemědělskou půdou. Proto magistrála vede hlavně oblastmi s málo úrodnou půdou V. a VI. třídy. Již nyní se podél tratě zasazují stromy. Magistrála se také využívá všem krásným rekreačním oblastem Krakovsko-češnicko-železničního jury. Vyhne se i Kampinoskému pralesu. Od Chopinova rodiště Želazové Woly je schválně položena tak daleko, aby projíždějící vlaky nerušily zdejší tradiční ticho. To jsou příklady, které dávají dobré vysvědčení projektantů této komunikační trasy.

Ústřední železniční magistrála je první vlastkovou moderní infrastruktury „PKP“. Bude to však trvat řadu let, než celý systém dosáhne světové úrovně. Pak budeme všude cestovat expresním vlakem s průměrnou rychlosí 135 km/hod; maximální rychlosí bude 200 km/hod. Samozřejmě, že se změní i kvalita cestování; bude kom-

fortní. Vozy budou pohodlné, klimatizované, s telefony, s dobrou izolací proti hluku a účinkům rychlosti. Počátkem takové moderní železniční dopravy je ústřední železniční magistrála. Již v příštím roce budou po trati Katowice — Varšava pádat vlaky rychlosí 160 kilometrů na hodinu. Ať tedy mají vždy zelené světlo!

text a snímky
MARIAN KAŚKIEWICZ

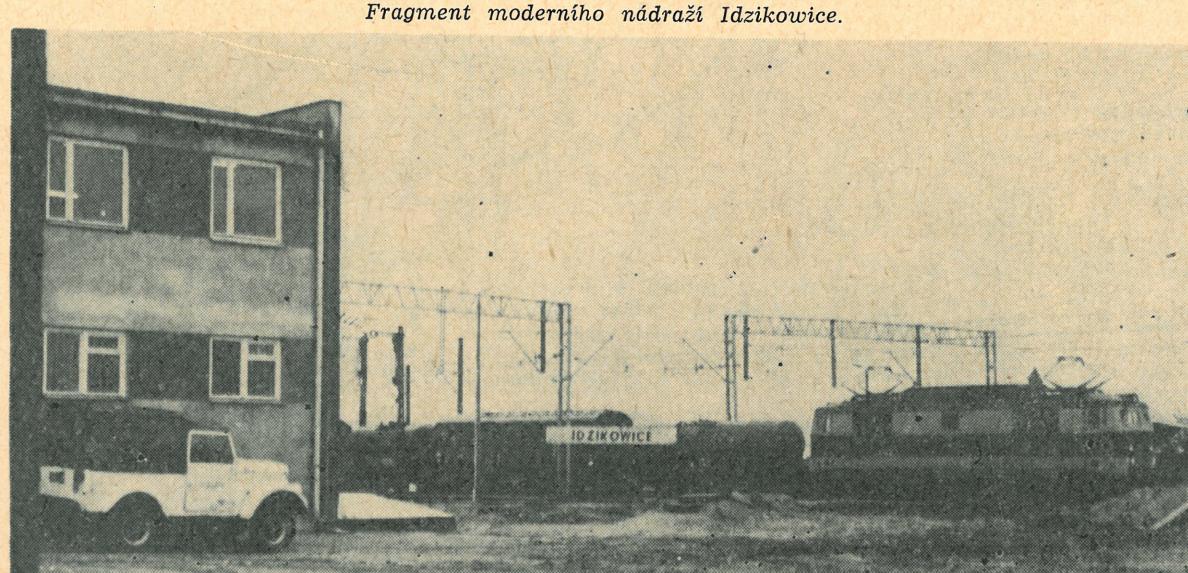
Stavědla nového typu na ÚŽM.

Typické staveniště na ústřední železniční magistrále.

Železničáři. Je jich v zemi asi 350 tisíc. Na nich závisí naše dobré cestování, bezpečnost a přeprava zboží.

Fragment moderního nádraží Iżnikowice.

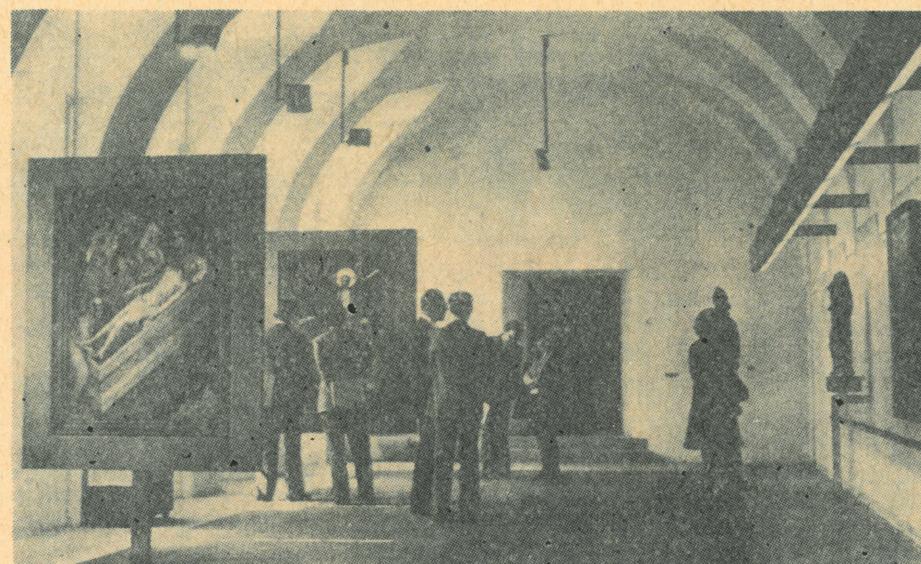
NOVÝ KLENOT PRAŽSKÉHO HRADU

Když v minulém století český národ chtěl mit vlastní divadlo, velké, krásné a kamenné, musil na ně — krejcar ke krejčáru — ve veřejných sbírkách peníze shromáždit od drobného českého lidu, který v té době nikak majetný nebyl. V samostatném státě po první světové válce nepamatoval státní rozpočet na kulturu tak, jak by bylo třeba. Dnes v Československu se ročně vydávají ne miliony, ale stovky miliónů, za které se plánovitě uskutečňují velké kulturní činy. V socialistickém Československu byla rekonstruována už řada měst a přeměněna v památkové rezervace, opraveno nebo zcela obnovené nebývalé množství kulturních památek — zámku, paláců, hradů, historických budov, stejně jako kostelů, klášterů, věží i menších památek po celém území státu. Jak socialistický stát peče o památku nejvýznamnější — Pražský hrad, o tom se mnozí zahraniční návštěvnici spartakiády přesvědčili na vlastní oči a žasli. K mnoha památkám Pražského hradu přibyl nyní další klenot — rekonstruovaný bývalý Jiřský klášter v sousedství jedinečné románské baziliky sv. Jiří a katedrály sv. Václava. Zde byla umístěna sbírka starého českého umění od středověku do konce 18. století z majetku Národní galerie.

Jiřský klášter, nejstarší v Čechách, patří k významným architektonickým památkám. Byl založen roku 973 knížetem Boleslavem II. a jeho sestrou Mladou. Poškozen požáry v letech 1142 a 1541, byl ve třetí čtvrti 17. století přestaven do barokní podoby a ja-

ko klášter zrušen roku 1782. Sloužil pak různým účelům a chátral. Jeho obnova byla obtížná a dlouhotrvající. Půda základů kláštera se sesouvala do Jeleního příkopu, takže bylo nutno především tomu zabránit i zpevnit sa-

Pražském hradě. Přetvoření Jiřského kláštera v obrovskou galerii, která by vyhovovala moderním potřebám a při tom neporušila původní architektoniku, byla svízelná práce. Autorům rekonstrukce, architektům Františku Cu-

Jedna z výstavních síní Národní galerie v Jiřském klášteře.

motné základy stavby. Po geologickém průzkumu nastoupil průzkum archeologický, který je dnes v Československu u každé památky samozřejmostí, tím spíše, že i kterokoliv místo na

brovi a Josefem Pilařovi, se toto náročné dílo podařilo. A tak Pražský hrad je obohacen o další skvost, který pro jedinečné sbírky starého českého umění a nádherný areál tisicileté

památky bude patřit k nejpřitažlivějším jeho památkám pro domácí i zahraniční návštěvníky hlavního města.

Dosud byla sbírka starého českého umění spolu s uměním holandským, italským a německým stěsnána v nevyhovujících a malých prostorách bývalého Sternberského paláce na Hradčanech. Nyní v Jiřském klášteře má překrásné umístění na ploše zhruba pětkrát větší. V expozicích bylo vyloučeno denní světlo, použito se speciálních světelných ramp a světel zapuštěných do stropů. Jednotlivé exponáty mají různobarevné pozadí, které zesiluje účin obrazu nebo sochy na diváka, soustředuje jeho pozornost a je v soulíž s architektonikou stavby. Vše to krásné, co pečlivě uchováváme z minulých staletí, je soustředěno v prostředí, které je důstojným stánkem významu této díl — trvale živých památníků české národní kultury, které socialistický stát všechny zahraničí, aby se mohli seznámit s tím, co velkého naše země zrodu k obohacení pokladnice světové kultury.

Takto velkoryse a cílevědomě by o dila minulosti nemohl pečovat žádný mecenáš nebo ústav, ale činí tak stát socialistický, jemuž peče o památky a umění minulosti je stejně vlastní, jako peče o lepší život všech obyvatel Československé socialistické republiky.

F.C.

Na hraničním přechodu je rušno. Mezi osobními automobily, autokary a motocykly se snaží proniknout ti, kteří přecházejí „čáru“ zásadně pěšky. Studenti všech národností, spěchající, aby byli první, kteří na druhé straně stopnou další vozidlo.

Celníci mají plné ruce práce. Kdyby to chtěli brát u všech jaksepatří, většina cestovatelů by musela sáhnout do železných zásob, aby si připravili nejen sváčinu, ale i oběd. Tedy ne že by celníci práci odbývali, jen si už umějí vytypovat své papnajmské. Tak třeba zrovna teď obraci jeden z nich naruby osobní automobil. Cestující z jiných vozů se zájemem přihlížejí. Ono nikdy neuškodí poučit se. Z útrob vylezá na světlo boží kontraband.

Mezi diváky je i malá, asi čtyřletá holčička. Dívá se, dívá, ale při tom ne-pouští z náruče velkého medvídka, zřejmě oblíbenou hračku.

„Půjčíš mi toho medvídka?“ zeptá se dívčinka a usměje se na ni. Je rád, že to má za sebou. Teď to ještě zapsat a mohou jet.

„Ale.“ odtáhne se malá.

„Tak mi alespoň řekni, jak se jmenuje.“

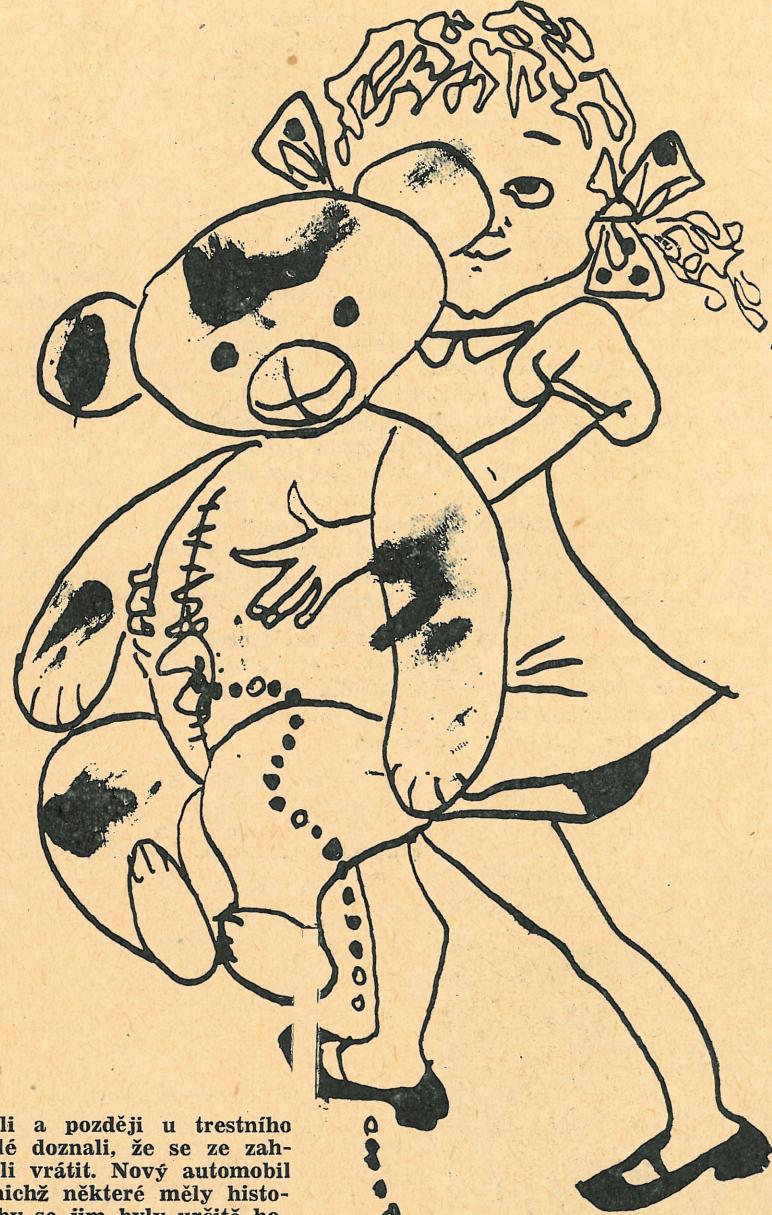
„No Miša přece, jak jinak?“ diví se holčička a dodá s dětskou chlubivostí. „Umí bručet, poslechni si, strejdo.“

Potom obrátí medvídka vzhůru nohama a zpět. Z jeho útrob se opravdu ozvě zabručení.

„Moc mu to nejde, asi ho bolí bříško,“ prohodí Janáček.

„Nebolí, tatínek ho spravoval, než jsme vyjeli.“

„Máš nějak moc řečí,“ ozve se matka dítěte.

TRANSPLANTACE

Celník Janáček si otřel zpocené čelo a vytáhl z vozu poslední kus k proclení. Automobil je vykuchaný jako vánoční krúta. Na zemi před ním leží slušná hromádka různých věcí.

„Tak tohle jste nám moh ušetřit,“ výtečně Janáček majitel vozu. „Copak nevíte, co je možné provézt a co ne?“

Řidič neříká nic. Také jeho společnice mlčí. Je to hotový zázrak, protože ženy v podobných situacích budou spustit nárek, nebo uplatní své půvaby. Zkrátka pokouší se zachránit, co se dá. Janáček se znova na oba podívá. Něco mu nesedí. Aha, už ví, ten jejich klid, s jakým přijímají jeho rádění, ten mu vadí.

„Máte ještě něco podobného?“ zeptá se a ukáže na vyložené zboží.

„Dceřina Mišu,“ odpoví ironicky řidič.

„Tak slečna patří k vám,“ informuje se pro jistotu Janáček, neboť osobní doklady kontroloval kolega.

„Je to pravda, mami, a taky jste ho zašívali. Podívej se strejdo,“ rozopovídá se dívčinka.

„Podívám se, ale budeš mi ho muset půjčit. Neboj se, hned ti ho vrátím.“

Matka ostře zaprotestovala. Konečně našla více slov, než pouze jedinou větu. Rozčileně Janáčka napadla.

„Snad byste mohl aspoň to dítě nechat na pokoji!“

Manžel ji napomenul. Ale už bylo pozdě. Janáček si vzpomněl na jeho kousavou poznámku.

Miša byl poněkud těžší, než takové hračky bývají. Jak by ne, v jeho útrobách se našly šperky v ceně téměř čtvrt milionu korun. Proto ten klid, proto probíhalo všechno bez jediného slova. Se vším manželé počítali, jen s dětskou povídavostí a upřímností ne. A snad to byla i tak trochu náhoda, že si Janáček chtěl po té rumařině odpočinout rozhovorem s dítětem.

Vyšetřovateli a později u trestního soudu manželé doznavali, že se ze zahraničí nemínili vrátit. Nový automobil a šperky, z nichž některé měly historickou cenu, by se jim byly určitě hodily.

Ctyřleté děvčátko u soudu samozřejmě nesvědčilo. Bylo v té době u babičky. A mělo i svou oblíbenou hračku, medvěda Mišu. Jen rodiče hněd tak neuvídí.

OLDRICH EGEM

Každý človek má svoje záľuby. Je den včelári, druhý chodí na ryby, treť vo voľnej chvíli vyrezáva fujarky alebo pišfalky, iný by si dal za poľovačku oko vyklat.

Aj môj starý otec boli náruživým polovníkom. A to nie hocakým, ale „raubšicom“. Po dutých stromoch mali poskrývané lepšie kverky ako vojenský erár. Potom nečudo, že v našej rodine bolo diviny, či už od srsti alebo od pieratá.

Starý otec vedeli v lese o každom brlohu, o každom hniezde. Vedeli aj to, kedy a kde vychádzajú srnce do ďateliny, kedy tiahnu šnepy alebo takajú hlucháne. Mali radi horu a hora ich. Rozumeli si. Na vlastné oči som sa presvedčil, ako písaním privábili srncu až na dohodenie kameňom, alebo húkaním na trúbeľu z brezovej kôry pobalamutili jelená pri ručaní.

No nikdy by neboli zastrelili zviera v zakázanom čase, ako to robievali raubšici-pečienkári. Naopak! Sami zo dva razy postrelili soľou surovca, čo bez ľustoty odkváril srnu s mladými.

To vedeli o nich horári i žandári, bo aj polovníci z mesta. Preto sa neveraz pred našim lazom zastavila polovnícka brička a kočiš zháňal starého otca, že ho pán urodzený prosia, či by nešiel s ním na poľovačku. Nešlo ani tak o starého otca pevnú ruku a istú mušku, ako skôr o to, aby ukázali pánom miesta, kde zver nasiesto vychodila.

Ale roky idú a sú neľútostné. Po sesdesiatke už sily a hyblosť nedodájú. Aj starý otec už v sedemdesiatke začali vystávať zo slávnych poľovačiek. Neradi chodievali aj preto, že chvastaví páničkovia, keď si v chate uhli, nielen zo seba, ale aj z dedinského človeka si furmy strúhalí. Všakovak ho na posmech obracali.

V ostatných rokoch najväčším posmeškárom bol okresný zverolekár. Vysočí, skôr nefúkaný než tučný chlap; vyzeral akoby mal stále zachladenú vodnatnečku. Nebolo poľovačky alebo postriežky, aby si z niekoho neurobil pajáca. No ak jemu niekto na opätku podobne zaminištroval, to fažko znásal. Vybuchoval a všetkým pokazil zábavu. S každým zachádzal ako so

svojim sluhom, a toho mal za menej ako psa.

Raz v zime, keď išla do hór skupina polovníkov, znova uprosili aj nášho starého otca, aby sa umívali s nimi.

Keď páni kázali zastať, že si v treskúcom mraze zadrobčia, lebo ich aj v kapcoch oziabalo, zverolekár sa — mne nič-tebe nič — pritrel k starému otcovovi:

— Bican báči, priniesol som vám v papieriku klobásu z diviačiny. Zajedzte si a užite v zdraví. Je už trochu vysušená, ale! — a významne zažmurnal.

— Dakujem, pán doktor.

— Nedákuju, nech vám padne na osoh.

Starý otec klobásu vzali, aj znova podávali, no doktorov úskrn im rádiel byť opatrým. Dar šuchli do kabanice a boli v strehu...

V horári sa s horárom poradili, kde urobil hon. Potom sa honci rozišli po vysokej hore. Aj starý otec išli s nimi a tam opatrne nakukli do pampiera, čo im to ten panský žičlivec poroval.

Div ich neporazilo pri pohrade na panský „dar“. V papieri nebola klobása, ale to, od čoho sa pes osloboďil pri kilometrovniku.

— Eh, paskudník panský, bodaj si sa premenil na stonohu a na každej nohe aby si mal najmenej tri pluzgiere! Oj, trafil si na pravého! Keď sa ty mne, starcovi, za moju ochotu a dobrotu takto odvádza, ani ja nebudem odchodený. Aký pánbohdaj, taký pánbohuslyš!

Vrátili sa k horárke, takto dobrej známej, a poprosili ju:

— Gazdiná, či by si mi v kapustnici pre pánov poľovníkov neuvarila moju domácu klobásu? Zuby už mám nanič, fažko sa mi žuje suróva.

— Komuže by som, ak nie vám, už ešte nás. Nože si ju fuknite tamto pod pokrevku... A viete čo, — dodáva horárik, — panská je už uvarená; dám vám z nej. Zaslúžite si, keď vás vypoďkali do tejto osuľfoviny.

Keď sa poľovačka skončila, uzmení poľovníci sa vrhnuli do horárne ani povodeň. A hned sa pustili do kapustnice. Kým by do pás naratal, bola v

ste si uvarili...

nich. Práve dojedali klobásy s chrenom, keď si zverolekár spomenul na starého otca. Zavolal ich a spýtal sa:

— Tak čo, Bican báči, chutila klobása... Chutila?

— Oj, pán doktor, nech im nebo na defoch vynahradí! Takú som už dávno nejedol... šťavnatá a chutná! — Pera-mi măskli, až im fúziská nadhodilo.

Poľovníci vedeli ako to bolo so zverolekárovou „klobásou“. Rehúnali sa, až ich v bokoch klalo. A zverolekár sa priam váfal od smiechu.

— Počujteže, — vyjachtal po dobré chvíli, — akože ste si ju zakrajovali?... Alebo ste ju jedli len tak... v kuse?

— Ani tak, ani tak. Staré zuby najradšej mäkšiu chovu. Varila sa mi vo vašej kapustnici...

— Coo?! — zmeravel zverolekár...
— Vy ste ju?!

— Akože ináč! Suróv už neužujem... Zverolekár zbledol ani stena. A začali blednúť aj ostatní... Len potom bolo, čo bolo...

Pánikov vychytalo také napínanie, že im šlo vnútro roztrhať. Kým ich silili, starý otec sa v kútku schutí smiali do fúzov... Len keď boli poľovníci od silenia zelení ako ringloty, vytiahli odkialsi zverolekárov „dar“ a ukázali ho jágrom so slovami:

— Utíste sa páni. Aj keď ma diabol navádzal, aby som vám vykonal rovnakú nehanenosť, aku pán zverolekár mne, predsa mi to rozum a detvianska nášta nedovolili. Rád mám dobrý chlapský ťigel, no odpustte, sprostostí neznášam. A viac sa už neuštavajte volať ma medzi seba.

Hrdo sa obrátili — až ich nebolo...

L'UDO ZELIENKA

NAŠA MLÁDEŽ JE DOBRA

Tvrdím to zodpovedne a premyslene. A mám na to aj dôkazy.

Aši pred rokom som čítal v dennej tlači, že jeden mládež v električke uvoľnil miesto starence.

Poznám však aj iný prípad: Jeden môj známy má dvadsaťročného syna. Veľmi dobrý chlapec. Hoci už niekoľkokrát slúbil otcovovi, že mu bude nútenej jednu vrazil, ak ho neprestane stále otrávovať kvôli tomu, že nikde nepracuje dlhšie ako mesiac, doteraz sa ho ešte ani len prstom nedotkol. Nie je to nádherné?

Jedného tmavého večera som preskočil Cihličkov plot. Mal som sice mocné morálne zábrany, ale Cihličkova záhrada bola taká priestranná a jeho hrušky také sladké, že som jednoducho neodolal.

Nestačil som sa však ani poriadne poobracať — bránilo mi v tom aj veľké plecniackisko, ktoré som si pri tejto príležitosti vzal so sebou — keď sa nedaleko mňa ozval známy hlas:

— Dobrý večer, sused!

Odjakživa som mal jednu dobrú a najmä osožnú vlastnosť — vedel som sa vynájsť v situácii. Tak aj teraz.

— Dobrý večer, — vrvávam. — Je tu tma ako vo vreci. Tuším som zablúdil.

— Veru tak, — odvetil Cihlička.

— A akurát v mojej záhrade.

— Nevrate! — začúdoval som sa. — Vidite, vidite! Človek sa zatára, ani nevie ako!

— Veru, — prikývol. — A to rovno cez plot.

— Ale ba! Tak to bol váš plot? Hned sa mi videl akýsi čudný!

Čudný? — prekvapil sa Cihlička. — A to už prečo?

— Zdal sa mi vysoký — vysvetľujem. — Pretože ja, susedko, takto cvičievam. Ležiem na ploty.

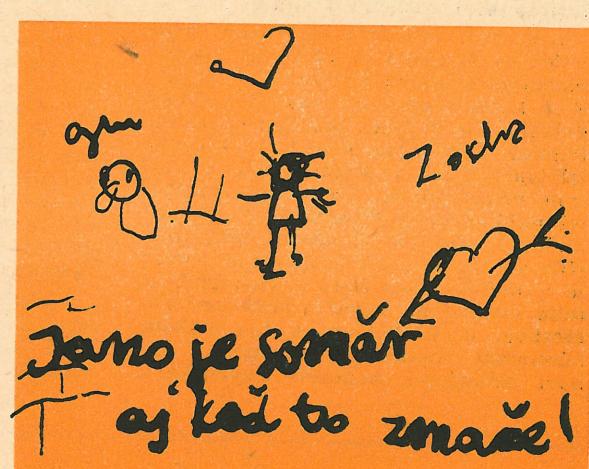
— Ale čo!

— Veru. Hore na plot, dolu z plotu, hore na plot... a tak. Odtučňujem sa, viete?

nie, lebo príslušný JANO ho hned po objavení zmažal.

To bola naša generácia. A tu sme pri mojom objave, ktorý mi jasne dokázal, že dnešná mládež je mûdrejšia, skûsenejšia a praktickejšia ako sme boli my. Nedávno som totiž objavil na stene takýto odkaz:

Cihlička pristúpil bližšie a pozorne si ma pozrebal.

— Ze by ste boli tučný, to by som nepovedal!

— Jáj, nuž pravdaže nie! Ved' vám vrvávam, že sa odtučňujem!

— Tak, tak, — zamyslel sa. — S plecniakom.

— S čím? — myklo ma.

— Vrvávam s rukasom, — opakoval Cihlička. — S hentým, čo je tam na zemi.

— Nuž viete, — hodil som si plecniak na plece, len ma tak prehlio, — to mám žvôli záťaži. Odtučňovanie so záťažou je ovplyvnejšie. Mali by ste to skúsiť.

— Veru. Čím skôr, tým lepšie. No — a ja vari až pôjdem.

— Cez plot alebo cez bráničku?

— Hádam radšej cez bráničku, — vybral som si skromne.

A tak sme sa v dobrom aj rozišli.

Keď som sa na druhý deň zobudil, zistil som, že Cihlička splnil svoj slub — dal sa aj on na odťučňovačku. Do rána mi zo záhrady zmizli najkrajšie Jonatánky.

JAKUB OBLOMOVSKÝ

Tento rok, ktorý je rokom knižníca a čitateľstva hodno pamätať i na to, že poľskú prózu a poéziu, vedeckú, mládežnícku, detskú a inú literatúru prekladá okolo 400 prekladateľov do 70 jazykov na svete a že ju poznajú na všetkých kontinentoch. Skoro štyri a pol tisíc titulov vyšlo na svetových trhoch za posledné štvrtstoročie. Z toho viac ako 3/4

titulov boli diela súčasných autorov. Poľskej knihe razí cestu aj aktívna účasť Poľska na medzinárodných veľtrhoch a výstavách kníh a stále častejšie používané formy koprodukcie so zahraničnými firmami. Rokročne organizovaný Medzinárodný knižný veľtrh vo Varšave si už získal svetové meno. Autorská agentúra — podnik, ktorý popularizuje dieľa poľských spisovateľov v cudzine, podpi-

sala včiľa skoro 300 zmlúv na preklady tak s prekladateľmi, ako aj so zahraničnými vydavateľmi. Písali sme už o tom, že poľská literatúra má aj Československú veľký úspech. Dnes sa vraciame k tejto teme v rozhovore so známym už našim čitateľom dr. Matejom Andrásom, riaditeľom vydavateľstva Slovenský spisovateľ a prekladateľom poľskej literatúry.

Obálka slovenského vydania knihy *Maria Dąbrowska: Putovanie do Varšavy*, ktorú preložil dr. Matej András.

ADAM CHALUPEC: Medzinárodný knižný veľtrh vo Varšave má už svoju história a priniesol, hľadám, hodne poznatkov nielen organizátorom, ale aj vystavateľom. Patrí k nim aj bratislavské vydavateľstvo Slovenský spisovateľ.

Každý vystavateľ si už za 21 rokov asi vypracoval vlastnú definíciu knižného veľtrhu. Iste ju máte aj vy. Aký význam, podľa vašho názoru, majú takéto veľtrhy a aká je ich úloha? Co by ste mohli povedať ako riaditeľ vydavateľstva o veľtržných zážitkoch a skúsenostach?

MATEJ ANDRÁŠ: Varšava je popri Frankfurte n/Mahanom, najväčší knižný veľtrh na svete. Tohto roku prišlo do Varšavy na 1500 vydavateľstiev. Počas veľtrhu sa stretávajú jednak už známi vydavatelia, ktorí pokračujú vo svojej spolupráci, ale nadvážajú sa aj nové známosti a pracuje sa na užívaní konkrétnych dohôd, najmä čo sa týka prekladania literatúry, ako aj koprodukcie rozličných titulov.

Naše vydavateľstvo Slovenský spisovateľ sa tradične zúčastňuje svojím vlastným stánkom varšavského veľtrhu a aj tohto roku sme uzavreli niektoré dohody. Čo sa týka poľských vydavateľstiev, tak je to dohoda s vydavateľstvom Slánsk v Katowiciach, s ktorým pripravujeme veľkú reprezentáciu publikáciu o Pieninách. Je to publikácia, ktorá je v našom vydavateľstve zaraďená v edícii Slovo a obraz; je v nej časť literárna a výtvarná. V tejto edícii sme zatajili vydanie knihu o Moskve, o Bratislave, o Slovenskom národnom povstani, o kapitánovi Jánovi Nálepovi, hrdinovi Sovietskeho

ROZHOVOR O KNIHÁCH

zväzu, a tiež knihu o Slovensku, z ktorej sme vyziezli do Poľskej Ludovej republiky 4000 exemplárov práve v spolupráci s vydavateľstvom Slánsk.

Knižný veľtrh má význam aj pre návštěvníkov, nielen pre vydavateľských pracovníkov. Je to pochopiteľné, pretože kniha je v centre záujmu starších i mladých. Je skutočne sympatické, keď vidíme celé výpravy mládeže, ktorá prichádza a oboznamuje sa s knižnou kultúrou.

ADAM CHALUPEC: Viem, že máte aj osobný vzťah k poľskej literatúre. Vedie ste jej známym prekladateľom do slovenčiny. Dostali ste aj vyznamenanie „Zaslúžony dla Kultury Polskiej“ práve za prekladateľskú činnosť. Prečo ste sa rozhodli byť prekladateľom poľskej prózy a v čom je Vám blízka?

MATEJ ANDRÁŠ: Čo sa týka môjho vzťahu k poľskej literatúre a prečo sa venujem poľskej literatúre? Tri roky som pôsobil v Poľsku vo funkcií konzula Československej republiky. Bol to hned po vojne, v rokoch 1947–50. Hovorím, že sú to moje poľské univerzity, lebo vtedy som sa hlbocko oboznamil s poľskou kultúrou aj s poľským politickým i hospodárskym životom a od toho času sa datujú začiatky mojej prekladateľskej činnosti. Preložil som celý rámček autorov. Sú to desiatky titulov, najmä klasickej poľskej literatúry. Sienkiewicz, Prus, Daubrowska, ale aj diela novšie. Posledne mi vyšli Spomienky matky od M. Foralskej a tiež poviedky Marie Daubrowskej.

Za svoju prekladateľskú prácu bol som vyznamenaný viackrát. Z poľskej strany som naposledy dostal vyznamenanie Za zásluhy o poľskú kultúru.

Prekladanie poľskej literatúry na Slovensku má už tradíciu. Za posledné tri desaťročia vyšlo u nás viac ako 500 prekladov zo poľskej literatúry. Je to, pravdaže, nielen krásna, ale aj politická a odborná literatúra. Hovorí to skutočne o obľube poľskej literatúry a o tom, že je u nás, na Slovensku — dá sa povedať — doma. Je zaujímavé, že tých viac ako 500 prekladov je, v porovnaní s prekladmi do češtiny, o niečo viac. Teda za obdobie socialistického Československa sme preložili do slovenčiny viac titulov z poľštiny, ako do češtiny. Je to možno aj preto, že tradícia prekladania do češtiny sú staršie, ale je to fakt hodný zaznamenania.

Naše vydavateľstvo Slovenský spisovateľ a vydavateľstvo Tatran dostali pred niekoľkými dňami z rúk generálneho konzula Poľskej Ludovej re-

publiky vyznamenanie Zaslúžony dla Kultury Polskiej práve za popularizáciu poľskej literatúry na Slovensku. Chápeme to ako vyznamenanie pre celú vydavateľskú obec. Ak by som mal povedať čo chceme v najbližšom období urobiť, tak by som spomenul aspoň jeden projekt. Je to vydanie antologie poľskej poézie, ktorú v našom vydavateľstve chystáme a najbližších rokoch. Bude to obsiahla, reprezentatívna antológia. Začali sme už pracovať na 20. storočí — to bude prvý zväzok. Potom pôjdeme do minulosti. Chceme, aby druhý zväzok bol 19. storočie — obdobie romantizmu. A potom ešte jeden zväzok — stredoveká poľská poézia.

ADAM CHALUPEC: U nás, v redakcii často hovoríme o prekladoch, ktoré vychádzajú a diskutujeme o ich kvalite. O preklady majú záujem aj mladí. Čo by ste im mohli napovedať, aby si všimli, keď chcú prekladať?

MATEJ ANDRÁŠ: Čo by som mohol odporúčať mladým záujemcom o prekladanie? Táto otázka nie je veľmi ľahká. Samozrejme, že je dôležité získať široké vzdelenie, ktoré dáva filozofickú fakultu, čo sa týka jedného i druhého jazyka. Je dôležité, aby prekladateľ perfektne, virtuózne ovládal vlastný jazyk, do ktorého prekladá a samozrejme, aby mal dobré znalosti jazyka, z ktorého prekladá. K tomu pristupujú znalosti reálnej o živote spoločnosti, národa, v ktorom dané dielo vzniklo. To znamená, že ak prekladám poľský román, ktorého dej sa odohráva v 18. storočí, napr. keď som prekladal Popioly Žeromského, musím mať znalosti reálnej doby, nielen v Poľsku, ale prakticky v celej Európe. V tomto prípade, to boli napoleonské vojny. Je to predpoklad, bez ktorého sa prekladateľ nemôže obísť. Ak prekladá román zo súčasnosti, tak mu — dalo by sa povedať — nemôže nič iného, ako ísť do danej krajiny a bezprostredným stykom s ľudmi si nado budnúť znalosti a predpoklady, aby mohol ako prekladateľ uspieť. K tomu všetkému ešte pribúda to, že v prípade prekladania krásnej literatúry je to umelecká činnosť. Je rozdiel prekladá odbornú literatúru, kde stačí mať odborné znalosti a presne prekladá. Pri krásnej literatúre, a týka sa to prózy, dobrej umeleckej prózy, nehovoríme už o poézii, kde je to samozrejme, k týmto všetkým odborným znalostiam pribúda ďalší prvok — umelecká stránka diela, umelecká stránka prekladu.

ADAM CHALUPEC: Môžete povedať pár slov o edičných plánoch Slo-

venského spisovateľa a o autoroch, ktorých vydávate?

MATEJ ANDRÁŠ: Slovenský spisovateľ vydáva pôvodnú slovenskú literatúru, ale aj preklady zo svetovej literatúry. Ročne vychádza v našom vydavateľstve vyše 100 titulov, z toho približne polovica pôvodných slovenských, polovica prekladových. Vydávame ročne okolo 15 až 20 titulov literárnovednej a literárnokritickej spisy. Je to veľmi významná časť našej práce. Samozrejme ľažisko našej činnosti je v pôvodnej tvorbe, ktorá vychádza v ediciach Nová próza, Nová poézia, Spisy, kde vydávame súborné alebo vybrané diela význačných slovenských spisovateľov 20. storočia. V edícii Klub milovníkov poézie vydávame aj pôvodné, aj preložené diela v krásnej úprave, dalo by sa skoro povedať — bibliofílskej, keby náklady neboli vysoké. Lebo bibliofílie sa rájajú len do nákladu 999 exemplárov. V Klube milovníkov poézie vychádzajú diela v niekoľkotisícových nákladoch.

Z prekladov je to najstaršia slovenská edícia SPKK — Spoločnosť priateľov krásnych kníh, ktorá vychádza už vyše 40 rokov. Členská základňa má asi 120 000 členov, čo je na slovenské pomery úctyhodné číslo. Vychádzajú aj niektoré ďalšie edicie, ako Nová sovietska tvorba, v ktorej každý rok vydávame šesť nových, súčasných diel. Tvorba národov a ďalšie.

Čo sa týka slovenských autorov vydávaných v súčasnosti, vyšiel zaujímavý román Emila Dzvonika Zhoreniská. Je to nový autor v slovenskej literatúre. Dielo sa vracia do obdobia druhej svetovej vojny, ale jeho ľažisko je v psychologickom spracovaní témy. V súčasnosti k 30. výročiu Slovenského národného povstania autor dostal za Zhoreniská druhú cenu. Keďže prvá nebola udelená, E. Dzvoník dostal najvyššiu cenu. Nazdávam sa, že je to v slovenskej literatúre výnimočný, pozoruhodný román. V tomto roku vyšiel tiež zaujímavý román Jedenaste prikázanie od Jána Jonáša, ktorý sa vracia do obdobia začiatku kolektivizácie na Slovensku. Vydávame aj historický román od Hykisha zo stredovekej Banskej Štiavnice, potom od známeho, mladého, talentovaného prozaika Vincenta Šikulu román Majstri. Od národného umelca Andreja Plávku sme vydali druhý diel jeho pamäti Plná čaša. Vyjdú aj niektoré pozoruhodné básnické zbierky od Ľuba Feldeka a ďalších.

ADAM CHALUPEC: Ďakujeme za rozhovor.

OLYMPIJSKÉ HRY

17. júla 1976 zahája v Montreale XXI. letné olympijské hry. O vavríny víťazov začne zápoliť skoro 9 tis. športovcov z ok. 120 krajín.

Začiatky olympijských hier siahajú do 8 stor. p.n.l. Ich názov pochádza od starogréckej Olympie — posvätného miesta v Eliide na poloostrove Peloponéz, kde od roku 776 p.n.l. boli organizované v štvorročných intervaloch panhelénske slávnosti na počesť boha Dia. Trvali ok. 5–7 dní a zahrňovali skladanie obeti, bežecké, skokanské i jazdecké súťaže a zápasenie. Víťazi boli venčení olivovými vencami. Starogrécke olympijské hry mali veľký politický význam — po dobu ich trvania bolo napr. vyhlásené „sväté prímerie“. Konali sa pravidelne až do roku 394 n.l., keď boli zrušené rímskym cisárom Theodosiom.

Ovtedy uplynulo rovných 15 storočí, keď v roku 1894 bol z iniciatívy francúzskeho historika a podáhoa, baróna Pierre'a de Coubertina utvorený Medzinárodný olympijský výbor a boli obnovené olympijské hry. Dejiskom prvých novodobých hier, ktoré sa konali v roku 1896, boli Atény v Grécku. Zúčastnilo sa ich 285 športovcov z 13 krajín. Prvých sedem olympijských hier, ktoré spravidla trvali niekoľko mesiacov (napr. VII. OH v Antverpach v r. 1920 prebiehali od 20.4 do 12.9.), mali vo svojom programe aj zimné športy. Avšak od roku 1924 ich oddeliili vytvárajúc osobitné zimné olympijské hry, a súčasne skrátili čas trvania hier na ok. dva týždne. Postupom času olympijské hry nadobúdali čoraz väčší rozmach. Vzrástal počet športových disciplín, ako aj množstvo startujúcich pretekárov. Na posledných OH v Mnichove v roku 1972 sa ich zúčastnilo už 7 863 zo 123 krajín. Zároveň vzrástali aj náklady na organizáciu hier. Každý nasledujúci organizátor olympijských hier sa snažil prevyšiť svojho predchodcu, a preto sa budovalo rad nových prepychových objektov — športových či obytných, ktoré po ukončení hier ostali neraz nadľho ne-

využité. Keď napr. OH v Melbourne (1956) stali ok. 150 mil dolárov, tak posledné hry v Mnichove — už skoro 2 mld dol. Preto sa o organizáciu hier mohli uchádzať iba najbohatšie krajinám.

V súčasnosti sa však začína javiť tendencia upúšťania od výstavby prepychových olympijských objektov a využívania skôr existujúcich športových zariadení, čo by organizáciu hier značne zlaciilo. Speje sa k tomu, aby olympijským hram prinavratiť ich pôvodný charakter výlučne športového sviatku. Ako sa predpokladá, už tohoročné olympijské hry v Montreale budú stať príbližne ok. 700 mil dol., teda oveľa menej než predchádzajúce v Mnichove. Síce aj v Montreale museli vybudovať veľký olympijský štadión s krytým hľadiskom pre 75 tis. divákov, velodrom a štyri veľké obytné bloky pre športovcov, ale väčšina pretekov sa bude konať na existujúcich a iba adaptovaných objektoch.

Poľskí športovci štartujú na olympijských hrách od roku 1924. Za toto obdobie vybojovali v celku 117 medailí, z toho 28 zlatých a 31 strieborných. Najúspěšnejšou poľskou olympioničkou je zatiaľ Irena Szewińska,

držiteľka 6 medailí (po 2 zlaté, strieborné a bronзовé). Szewińska štartuje aj v Montreale, a keďže vo všetkých predolympijských pretekoch demonstrovala vysokú, formu, má všetky predpoklady obohatiť svoje medailové konto.

Veľmi úspešní na doterajších olympijských hrách boli aj československí športovci, ktorí vybojovali 121 medailí, z toho 38 zlatých a 41 strieborných. Najväčší podiel na tomto úspechu má gymnastka Viera Čáslavská, ktorá na OH v Tokiu a Mexiku vybojovala až 10 medailí (7 zlatých a 3 strieborné).

Tohoročné olympijské hry v Montrealu svojou úrovňou, výsledkami a úporom bojom o medaily budú iste prevyšovať všetky doterajšie, počas ktorých sa vtedajším milovníkom športu a športovým odborníkom zdalo, že znamenajú vrchol ľudských možností, že ich bude ľažisko zopakovať a tohôž zlepšiť. Ľudstvo však ide napred mimo krokmi, teda miľovými krokmi k novým, nádherným úspechom smeruje aj šport.

JÁN KACVINSKÝ

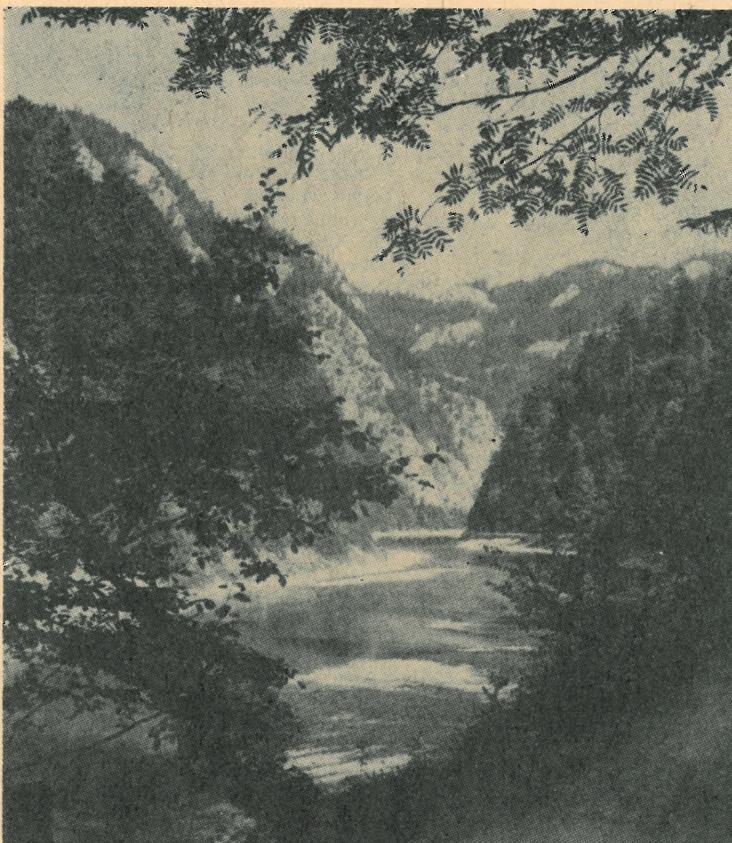
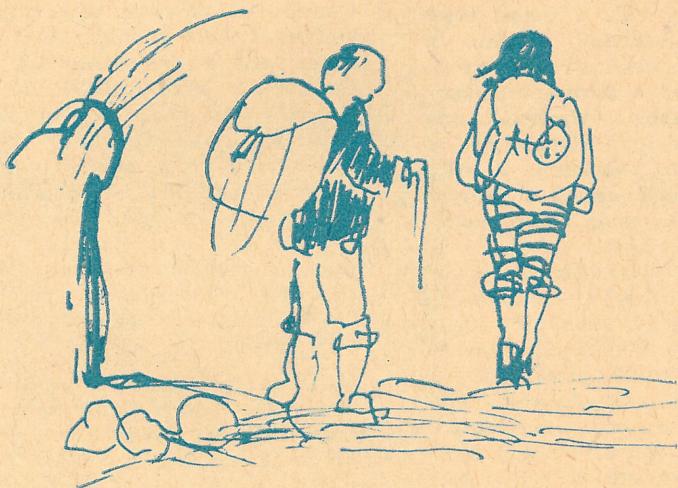
VEČER NA DUNAJCI

Zapadlo slnce rudé
kdesi za poľskú horu.
Pekne, vraj, zajtra bude,
vravia si miľ dolu
na lávke pri rakyti,
stúlení pri Dunajci.
Mňa rieka do dúm schytí,
tak hútam si a fajčím —
Na lípy päťstoročné
pozérám zamyslene,
čo veky neskutočné
predo mnou menia v snenie.
Posledné plte zašli
ku Skoku zbojníckemu,
posledný ozvý krášli
Pienín krásu nemú.
Už nečut ani hlásku,
len súmrak mäkkým hávom
prikrýva milých lásku
vo chvení nedočkavom.

Dunajec šumí pre nich
vo vlnách striebropenných.
Pozriem na poľské brehy,
Trock korún sivé temä,
ako si z tejto nehy
sladunko, ticho drieme —
do mrku hlavového
cengarka zrazu zvoní,
na lúčke sponad brehov
pasie sa poľský konik.
A milých pri rakyti
súmrak v tieň jeden spojil,
tak hútam si a cítim —
uz sú si iste svoji.

Dunajec šumí pre nich
vo vlnách striebropenných.

ANDREJ PLÁVKA

Romantické zákutie na Dunajci.

Foto: V. Koštial

LIDÉ ROKY UDÁLOSTI

ČERVENEC — JÚL

— 4.VII.1776. Vyhlásenie nezávislosti Spojených státov Severnej Ameriky.

— 4.VII.1941. Zatčení a poprava poľských vedeckých, vysokoškolských ľudovských profesorov, hitlerovci. M. byl popraven Tadeusz Boy-Żeleński, spisovateľ, satirik, kritik a publicista, prekladatel francúzskej literatúry (nar. 21.XII.1874).

— 4.VII.1941. Ústredný výbor Komunistické strany Jugoslávie schválil usnesenie o ozbrojenom povstani, ktoré vzplanulo postupne mezi všemi národmi Jugoslávie a rozvinulo sa v mohutný národný osvobozeneckyj boj. Koncom roka povstaleckyj boj sdržal na 80 000 bojovníkov, mezi nimiž boli príslušníci Čechov a Slovákov žijúcich v Jugoslávii.

— 5.VII.1966. Široký program zaručujúci bezpečnosť a rozvoj spolupráce v Európe bol obsahom Bukureštskej deklarácie členských státov Varšavské smlouvy. Tyto státy se obrátili s výzvou ke všem vládám a národům Evropy, aby siednotili úsilí a utvárovali z Evropy „jedno z nejdôležitejších stredisek svetovej civilizacie — aby sa stala svetadilem všeobecné a plodné spolupráce mezi rovnoprávnymi národmi, mohutným činiteľom upevňujúcim mír a vzájemné pochopenie v celom svete“.

— 6.VII.1415. V Kostnici bol upálen Mistr Jan Hus, český reformátor, mysliteľ, kazateľ a inspirátor boja českého ľudu za národní a sociálni osvobození (nar. v Husinci r. 1369).

— 6.VII.1971. Rozhodnutím politického byra ÚV PSDS sa nemocenské pojistenie vzťahuje na veškeré obyvatelstvo venkova.

— 7.VII.1976. X. festival vojenských písničiek v Kołobrzegu.

— 12.VII.1876. Narodil sa Ivan Krasko, vln. jm. Ján Botto, významný slovenský básnik, národní umělec (zem. 3.III.1958).

— 13.VII.1946. Ve Varšave se konal I. kongres Demokratickej strany.

— 15.VII.1856. Narodil sa Ivan J. Franko, významný ukrajinský spisovateľ, publicista, kritik a veřejný pracovník (zem. 28.V.1916).

— 15.VII.1871. Narodil sa Ján Chalupka, slovenský dramatický spisovateľ, jehož hry se podniesly hrají. K jeho nejvýznamnejším divadelním hrám patrí mj. Kocourkovo, aneb Jen abyhom v hambě nezústali. Známý je také jeho satirický román Bendeguz popisujúci zemany a buržoazní šovinismus.

— 15.VII.1876. Zemrel Aleksander Fredro, vynikajúci poľský spisovateľ veseloher (nar. 20.VI. 1793). Výročí UNESCO.

— 15.VII.1943. Příseha I. divize Tadeusze Kościuszki, utvořené v SSSR iniciativou poľských komunistů, sdružených ve Svazu poľských vlastenců.

— 17.VII.1942. Vzplála bitva u Stalingradu, ktorá bola počiatkom pádu III. ríše.

— 18.VII.1936—4.IV.1939. Občanská válka ve Španělsku vyvolaná fašistickou revoltou gen. Franco, zakončená víťazstvom jeho fašistické armády.

— 18.VII.1941. V Londýne bola podepsána smlouva mezi Svazom sovětských socialistických republik a Československou republikou o společném postupe ve válce proti fašistickému Německu. Sovětská vláda dala současně souhlas k vytvoření samostatných československých jednotek na území SSSR. 12. prosince 1941 podplukovník Ludvík Svoboda, ktorý bol jmenovaný veliteľom čs. vojenské jednotky v SSSR, pribrazil od mestské správy Bužuluku objekty určené pro túto jednotku.

— 20.VII.1926. Zemrel Felix Dzeržinskij, významný činitel poľského a sovětského revolučného hnutia. Narodil sa 11.IX.1877 v Dzierżonowé na Vileňsku. Revolučný činnosť zahájil v r. 1894 ještě ako student gymnasia; byl členom vlasteneckých a socialistických kroužkov. Po třech letech byl poprvé zatčen a vypovězen na 3 leta na Sibiř, odkud v r. 1899 uprchl. Byl jedním z organizátorov revoluční strany poľského proletariátu DSKPiL (SDKPiL) a od r. 1906 členem jejího ÚV. Za revoluci v r. 1905 působil ve Varšave, Lodži a Slezské uhelné pánvi. Za revoluční činnost byl několikrát vězněn carskou vládou. Celkem ve věznici a ve vězení strávil 11 let. F. Dzeržinskij odehrál důležitou úlohu ve VRSR a v prvních letech tvorbení a upevňování sovětského státu.

— 22.VII.1941. V boji u Lipovice na německo-sovětské frontě poprvé přešla větší skupina slovenských vojáků, násilím vyslaných Tisovou vládou, k Rudé armádě. Stupňoval se rozklad slovenské armády, která v srpnu téhož roku pro nespolehlivost byla stažena z německo-sovětské fronty v počtu 35 000 mužů. Na Slovensku narůstala vzpoura proti fašistické vládě.

— 22.VII.1944. Vyhlásenie Manifestu Polského výboru národného osvobození (PKWN) — svátek obrozeného Polska.

— 27.VII.1841. V souboji padl vynikajúci ruský romantický básnik Michail J. Lermontov (nar. 15.X.1814).

— 27.—29.VII.1971. Na XXV. zasedaní RVHP byl schválen další komplexný program socialistické integrace a hospodárskej spolupráce členských zemí.

— 27.VII.1976. Den vojenského námořnictva SSSR.

— 29.VII.1856. Zemrel Karel Havlíček Borovský, vynikajúci český novinár a spisovateľ. Ve své tvorbě, zvláště v Tyrolských elegiach, bojoval za postavení a národní práva českého ľudu (nar. 31.X.1812).

— 30.VII.1941. Byla podepsána sovětsko-poľská dohoda o navázání diplomatických styků a o vytvoreni poľskej armády na území SSSR.

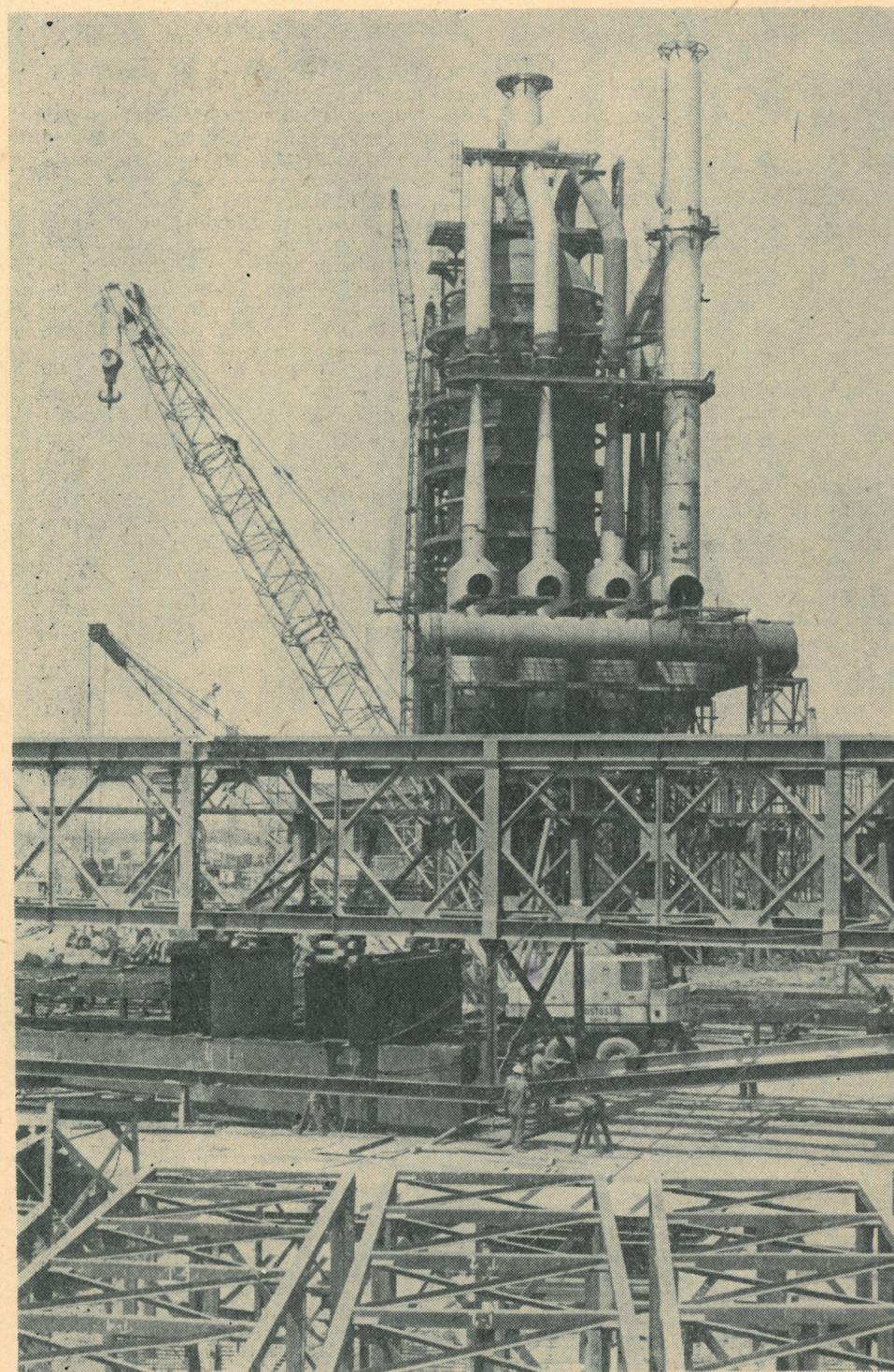
slovník Života

(23)

POESKY	SLOVENSKY	ČESKY
falszywy, obludny	falošný, pokrytecký	licomerný, pokrytecký
falszerstwo	falšovanie	falšování
falszowany	falšovaný	falšovaný
falszerz	falšovateľ	podvodník
podrabiacz	falšovateľ	padčelatel
parafia	farnosť	fara
ksiáže	knieža	kníže
pracovać	fá-	fára-
w kopalin	raf	tí
para-	pokladničný	pokladní
gon	blok	blok
parować	vyparovat sa	vypařovati se
parów	rokľa	rokle
parówka	párok	párek
parskać	prskat	prskat
łączność	spojenie	spojení
głowa	hlava	hlava
laskotać	šteklif	iechtat
Igać	luhať	lháť
łgarski	luhásky	lhásky
łobuz	darebák	darebák
palić	kúrif	topit
paliwo	kurivo	palivo
wyroby	faj-	ku-
tytoniowe	čivo	řivo
pochodnia	fakla	pochodeň
rudy	ryšavý	ryšavý
rudowłosy	červenovlasý	zrzavý

ruszač	hýbať	hýbat
rusze-	hnutie,	hnutí,
nie	pohyb	pohyb
rusz-	ručnica,	ručnice,
nica	puška	puška
ruszt	rošt	rošt
rusztowanie	lešenie	lešení
ster	kormidlo	kormidlo
rumor	hluk, vrava	hluk, vřava
runać	spadnút	spadnout
runda	kolo	kolo
rupicie	haraburdie	haraburdí
ruptura	kyla (prietrž)	kyla
žegnać się	lúčiť sa	loučit se
łączyć się	spájať sa	spojuvat se
łącznie	vrátane	včetně
łącznik	spojka	spojka
partolíč	fušovať	hudlařit
podróz	cesta	cesta
podróžnik	cestovateľ	cestovatel
podrózny	pocestný	pocestný
zdruzgotać	rozdrvíť	rozdržit
podstawa	základ	základ
podstęp	podvod	podvod
podsu-	zrátať,	sečišť,
mować	zhrnúť	shrnout
podsy-	posilovať,	posilovat,
cać	živiť	živit
pod-	štvať,	štvať,
szczuwać	popichovať	popichovat

JÚLOVÝ SVIATOK

Naša najväčšia investícia huta Katowice. Na snímke miesto výstavby vysokej pece. Iba v tejto oblasti vzniká súčasne okolo 100 priemyselných objektov.

Foto: CAF — Seko

Uplýva už 32 rokov od tých pásmenných dní, keď v letnej ofenzíve sovietske a poľské vojská prelomili fašistické obranné pozície, prešli Bug v oblasti Dorotheuska a 21. júla 1944 oslobodili Chełm Lubelski. Ešte v ten istý deň dekrétom Krajinskej národnej rady bol utvorený Poľský výbor Národného oslobodenia, prvá poľská revolučná vláda na oslobodenom území krajiny. V jeho štrnásťčinnom zložení boli predstaviteľia Poľskej robotnicej strany, Poľskej socialistickej strany, Ludovej strany a Demokratickej strany, ako aj pokrokoví nestraniční činitelia. Nasledujúci deň — 22. júla, PVNO zverejnili prvý politicko-právny dokument na poľskom území,

Júlový manifest, ktorý sa stal akčným programom rodiaej na ľudovlády.

Realizujúc ciele formulované v základnom programovom dokumente Poľskej robotnicej strany, v deklarácii „Za čo bojujeme“, Manifest vyzýval národ, aby pokračoval v boji s hitlerovskými okupantmi, proklamoval rekonštrukciu zničenej krajiny v prastarých piastovských hraniciach, v operei o spojenectvo so Sovietskym zväzom, ako aj s medzinárodnými silami pokroku. Kresil široký program hospodárskych a spoločenských premien v novom Poľsku. Prvé slová tohto historického dokumentu zneli: „Rodaci! odbila hodina oslobodenia... Nad umučeným Poľskom opäť zaviali

bielo-červené zástavy. Úlohy oslobodenia Poľska, rekonštruovania štátnosti, víťazného ukončenia vojny, získania pre Poľsko náležitého miesta vo svete, začiatia znova výstavby zničenej krajiny — to sú naše úlohy.“ V prvom po vojne všeobecnom hlasovaní, akým bol ľudový referendum v júni roku 1946, obrovská väčšina spoločnosti sa vyslovila za programom Manifestu, za ľudovým Poľskom, pevne opretom o nové hranice na Odre, Nise a Balte, suverénnom a spojenom priateľstvom a spoluprácou s priamy susedmi a inými socialistickými štátmi.

Vieme, aká bola cena militárneho víťazstva a nezabudame, že ešte roky po podpísaní kapitulácie Nemeckom tiel vojnový oheň rozdúchaný reakčnou opozíciou a fašistickými bandami UPA, ktorý niesol zničenie krajine a smrť politickým a spoločenským činiteľom, strážcom poriadku a bezpečnosti. Naše víťazstvo sme dosiahli vďaka priažnivému systému spojenciev, príslušnosti k pevnemu a zomknutému socialistickému spoločenstvu, vďaka vlastnej tvorivej práci. Bolo zvrhnuté kapitalistické zriadenie, čo bolo jednoznačné so získaním ekonomickej nezávislosti Poľska. Totiž klúčový priemysel, najväčšie závody ťažkého priemyslu a veľa iných patrili pred vojnou zahraničným kapitalistom. Popri nacionalizácii tovární a bani sme uskutočnili pozemkovú reformu, ktorá odstránila veľkostatkárske majetky a dala pôdu bezzemkom a maloúčinkom. Vďaka obrovskému úsiliu a vytrvalej práci rúk a umov celej spoločnosti sme pozdvihli krajinu z vojnových ruín, prekonali sme predvojnový zaostalosť a hospodársko-spoločenskú zanedbanosť, vybudovali sme nové Poľsko, ktorého hospodárstvo v stále väčšej miere vzbudzuje k nám úetu v iných krajinach, a s ktorým každý z nás spája svoje túžby, snahy a ambície.

V tomto desaťročí realizujeme kvalitatívne nové, náročné a komplikované, ale historicky nevyhnutné úlohy výstavby druhého Poľska. Snažíme sa splniť tie najosobnejšie zámery, ako aj zrealizovať veľké celospoločenské úlohy socialistickej výstavby načrtnuté v uzneseniach VII. zjazdu Poľskej združenotnej robotnicej strany. Sú to úlohy, ktorých splnenie má priniesť ďalšie zlepšenie životných podmienok, väčší počet bytov, lepšie zásobovanie trhu. Úlohy ďalšieho dynamického rozvoja ekonomiky a rastu jeho potenciálu, ďalšieho rozvoja sociálnej starostlivosti a sociálnych dávok, reformy systému národnnej edukácie, všeobecného rozvoja vedy a kultúry, ako aj morálnopopolitickej jednoty našej spoločnosti, upevnenie rodiny a života v ovzduší vzájomnej úcty, záchrany a solidarity. Angažovanou účasťou na realizácii tohto programu pevnejšie spájame všetky vlastenecké mesto v práci pre socialistické Poľsko a vyslovujeme sa za politiku mieru. Vytvárajúci vonkajšie predpoklady pre spoločensko-ekonomický rozvoj krajiny, významne prispievame k upevňovaniu

a prehľbovaniu procesu medzinárodného uvoľňovania napäťia. Upevňujeme bratské spojenectvo a vzájomne prospešnú spoluprácu so Sovietskym zväzom, Československom a s celým socialistickým spoločenstvom ako aj všetkými silami pokroku a mieru.

Z historických skúseností našej spoločnosti a iných národov vieme, že žiadny národ nemôže sa uspokojiť s tým, čo už dosiahol, že neustále musíme zvieraťa svoje výrobky. Všeobecne obohacujúce výsledky dosiahnuté krajinou, modernizujúce hospodárstvo, pozdvihujúce životné podmienky pracujúcich, dobré plníme aj závet tých, ktorí padli v boji za našu slobodu, ako aj rozvíjame to, čo dosiahli predošlé pokolenia. Mimoriadne jasno si to uvedomujeme na júlový sviatok.

Sme si mimoriadne vedomí toho, že vybojovanie nezávislosti a vytvorenie podmienok pre nás pokojný a nehatený život nám zaisťuje iba socialistický štát, že iba politika poľských komunistov zaistila Poľsku víťazstvo vo vojne a víťazstvo v mieri. V tradičnom prvomájovom prejave prvý tajomník ÚV PZRS Edward Gierek zdôrazňoval, že v uplynulom päťročí Poľsko nastúpilo novú etapu hospodárskeho rozvoja a že dnes treba nadáľ vytrvalo a dôsledne vytvárať hmotné základy rastu sily štátu a blaho bytu národa. Existuje na to iba jeden spôsob: efektívna, pocietá práca. Takýto postoj — zdôrazňoval Edward Gierek — očakávame od každého, pre ktorého Poľsko je najvyšším dobro, komu ležia na srdeci úspechy národa. Ide teda o našu každodennú kladnú činnosť, o to, aby sme čo najlepšie plnili povinnosti v práci, v rodine, v bydlisku, o podnecovanie ambícii dosahovania vyšších kvalifikácií a lepších pracovných výsledkov. Ide tiež o zvýšený rytmus spoločenských prác v prospech svojho prostredia. Každý z nás, keď sa len poobzera, nájdzie rezervy, ktoré môže využiť v prospech seba a krajiny.

Iba tvorivou prácou sme dosiahli historický zvrat v živote našej spoločnosti, vybudovali sme pevnú ekonomiku krajiny a len spoločným tvorivým úsilím je možná plná realizácia uznesení VII. zjazdu strany v oblasti spoločensko-ekonomickeho rozvoja krajiny. Každý z nás si to uvedomuje a nie sú náhodou dobré výsledky dosiahnuté našim národným hospodárstvom v prvom polroku. Vo výročí júlového sviatku optimisticky hľadíme do budúcnosti, pevne veríme, že spoločnou prácou vybudujeme vyspelú socialistickú spoločnosť.

ADAM CHALUPEC

SÚČASNÉ

JABLONSKÁ GMINA

V PRVOM ROKU PÄŤROČNICE

Gmina Jablonka začala tento rok rozšírením dňa 8. januára svojich hraníc o dve dediny, t.j., o Veľkú Lipnicu a Malú Lipnicu, ktoré, ako vieme, tvorili predtým samostatné gminy. Teraz k zväčšenej gmine patri osem dedín s 3329 obyvateľmi. Popri spomenutých oboch Lipniciach, sú to dediny: Chyžné, Oravka, Podvilk, Horná Zubrica, Dolná Zubrica a sídlo gminných orgánov — Jablonka, najväčšia hornooravská obec a dominantné centrum na Orave.

Popri riešení potrieb jednotlivých dedín, hlavným smerom rozvoja gminy v tejto päťročnici je využitie klimaticko-prírodných podmienok Oravy výstavbou turistickej a rekreačnej základne. Ide tu na hlavne o zväčšenie doteraz nevystačujúcej obchodnej a gastronomickej siete, ako aj nocľahárenskej základne, ktorá v

tak rozľahlej oblasti gminy môže poskytnúť turistom iba ok. 500 nočľahov. Súčasťou tohto plánu je uspokojenie do r. 1980 potrieb miestneho obyvateľstva a turistov, týkajúcich sa služieb rôzneho druhu.

Priaznivé zmeny nastanú tuna v júli tohto roku, keď budú odovzdané do užívania nové obchodno-gastronomickej podniky v Oravke, Hornej Zubrici a Veľkej Lipnici. Budu sa takéto podniky v Podvilku a Chyžnom. Pravarovka a Horná Zubrica sa obohatia o výťahy na Babiu Horu a Chyžné o parkovisko. V každej dedinke vznikne športové ihrisko a parkoviská. Jablonka zase čaká na štadión a camping pre 300 osôb.

Plocha jablonskej gminy, popretinana mnohými dolinami potokov a lesnatými, smrekovými pahorkami zaberá vyše 28 000 hektárov, z čoho na ornú pôdu

pripadá vyše 11 000 ha a na lúky a pastienky vyše 5 000 ha. Spolu teda poľnohospodárska pôda činí 51,6 percent plochy gminy.

Preto rovnako dôležitou úlohou gminy zahrnutou do päťročného plánu, je zvýšenie efektivity poľnohospodárstva a najmä najúčelnejšieho na tomto území, chovu dobytku, osípaných a oviec.

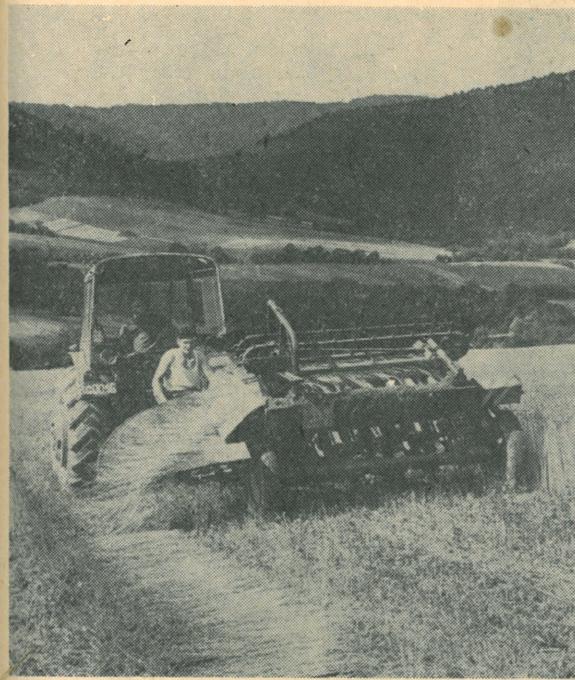
Gazdovstvá nachádzajúce sa na území gminy, ako to už býva v podhorských oblastiach, sú malé a rozdrobné na desiatky poličiek, najčastejšie značne od seba vzdialených. Iba okolo 15 percent gazdovstiev má vyše 15 ha; 16 percent od 10 ha a 32 percent od 5 do 7 ha. Až 37 percent gazdovstiev má iba 2 až 5 ha pôdy. V týchto podmienkach gminné orgány, ako to konštatoval v rozhovore Bolesław Bojacz, kladú vefký dôraz na plné využi-

Dokumentárna snímka. Ešte zaznieval hukot diel, keď vojaci I. armády PV zatíkali hraničné stĺpy nad Odrou. Po boku Sovietskej armády osloboďili našu krajinu a potom v tažkej povojnej situácii, už v civilných oblekoch, bývali vojaci poľskej armády pracovali pri rekonštrukcii a ďalšej výstavbe vlasti. Dnes ich deti a vnukovia pokračujú v rozvíjaní socialistického Poľska.

Foto: Archív

V rokoch 1971–1975 priemyselná výroba sa zvýšila o viac ako 73 percent. a poľnohospodárska produkcia o vyše 19 percent. Hodnota národného majetku stúpla o okolo 1 bilión 400 mld zl pri značnom zlepšení jeho štruktúry a modernizácii. Boli vytvorené nové pracovné príležitosti pre viac ako 1 mil 800 tis. nových zamestnancov. Zdvojnásobili sa obraty zahraničného obchodu. Zvýšil sa podiel Poľska na procesoch socialistickej hospodárskej integrácie.

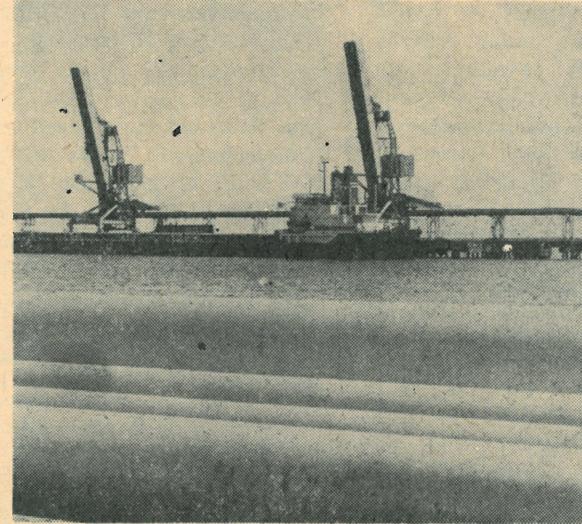

Pokračuje sa v mechanizácii poľnohospodárstva, ktoré potrebuje stále viac moderných strojov. Na snímke mechanický zber ľanu.

Foto: CAF — Radziszewski

Od roku 1971 do 1. júna 1976 zvýšené mzdy dosťalo 11,7 mil osôb. Mzdové rozhodnutia prijaté v roku 1976 zahrňujú 3,3 mil osôb. Za necelých 6 rokov sa teda zvýšili mzdy všetkých pracujúcich a súčasne bola úplne zrušená daň zo mzdy, pričom dôchodkové príspevky nezaťažujú pracujúcich. V porovnaní s rokom 1970 priemerné nominálne mzdy vzrástli v roku 1975 o 58,6 percent. a reálne mzdy o 40,9 percent. V pláne na terajšie päťročné obdobie sa predpokladá ďalší rast reálnych miezd o 17–18 percent. a patričné zvýšenie reálnych príjmov roľníkov a iných skupín obyvateľstva.

O viac ako 5 mil osôb stúpol v uplynulom päťročnom období počet obyvateľstva zahrnutého plnou ochranou systému poistení. Tento počet dosahuje dnes 87,4 percent všetkých obyvateľov krajiny. 6,5 mil súkromne hospodáriacich roľníkov a členov ich rodín dostalo bezplatnú lekársku starostlivosť. Okrem toho súkromne hospodáriaci roľníci majú právo na dôchodok v prípade odovzdania gázdovstva štátu.

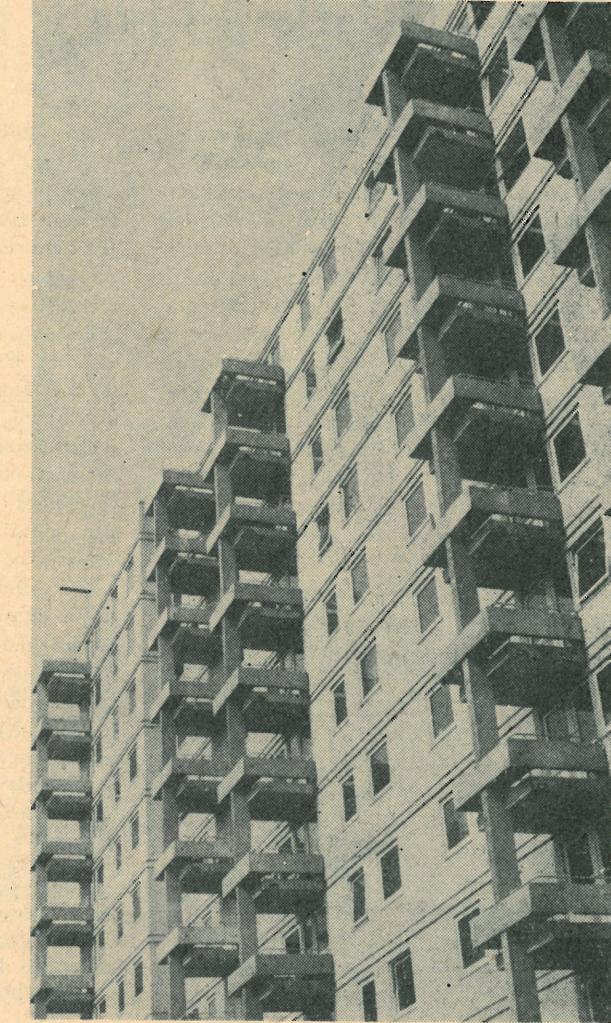
Nova priemyselná tvár našej krajiny. Na snímke zariadenie na prekladku uhlia v Severnom prístave.

Foto: Nieżywiński

V uplynulých piatich rokoch sa národný dôchodok zvýšil skoro o pol bilióna zl, t.j. o 62 percent. Toto vysoké tempo chceme udržať aj v nadchádzajúcich rokoch, pričom plánujeme ďalší, 42-percentný rast národného dôchodku a 24-percentný rast spotrebného fondu. Podmienkou realizácie tohto ctižadostivého plánu je ďalší dynamický ekonomický rozvoj.

V tomto päťročí očakávame zväčšenie dodávok tovarov na domáci trh prinajmenšom o 40–42 percent., za súčasného rastu kupnej sily obyvateľstva o okolo 30 percent. Značne vyššie, lebo o 37 percent. — v porovnaní s rokmi 1971–75 budú dodávky potravín.

V tejto päťročničke očakávame zväčšenie globálnej poľnohospodárskej produkcie o ok. 21–23 percent. Predpokladá sa, že priemyselná výroba sa zvýší o 48–50 percent. a v roku 1980 dosiahne hodnotu vyše 3 bilióny zl, čo v porovnaní s rokom 1975 znamená rast o vyše jeden bilión zl.

Dom vo varšavskej obytnej štvrti Služev nad Dolinkou. Budujeme stále viac bytov nie len vo Varšave, ale ešte stále príliš málo v porovnaní s potrebami. Avšak z roka na rok stále viac rodin býva vo vlastných moderných bytoch.

Foto: CAF — Rosiak

V uplynulých piatich rokoch sme vybudovali 1 133 000 bytov, v tejto päťročničke chceme vybudovali 1 525 000. Nazdávame sa, že k tomuto minimu sa nám podarí pridať ďalších 100 000. 375 mld zl — to je kvóta, ktorú určujeme na bytovú výstavbu, 80 mld zl dodatočne na rozvoj bytového priemyslu. Niekoľko nových cementárni, 90 továrn na domy (popri 100, ktoré už pracujú), nové závody na výrobu stavebných a bytových zariadení — to je meradlo úsilia, v ktorom pokračujeme.

Dôsledne rozvíjame banský priemysel. Realizujeme už také veľké investície, ako výstavba Lublinskej uhoľnej pánvy a Bełchatowskej hnedo-uhoľnej pánvy, podobne ako v hutníctve — výstavba metalurgického giganta — hutu Katowice, ktorá o päť rokov bude dávať 9 mln ton ocele.

NÉHO SOCIALISTICKÉHO POLSKA

tie poľnohospodárskej pôdy v celej gmine a na zavedenie najracionálnejšej štruktúry pestovaných plodín. Mimoriadnu starostlivosť prikladajú gminné orgány rozvíjaniu v poľnohospodárstve a chove špecialistického a kolektívneho hospodárenia. Predvída sa predovšetkým zväčšenie krmivojnej základne pre zabezpečenie rýchleho rozvoja chovu.

Aby sa dosiahlo väčšiu produktivitu mäsa a mlieka, gmina plánuje ďalšiu výmenu dobytka hlavne na rasy čiernobielu a charaleis ustálené pre túto oblasť, ďalšie organizovanie kolektívneho chovu teľiat a sŕsí ako doposiaľ rozvoj chovu mládežného jatočného dobytka. Tento rok sa počet dobytka zvýši v porovnaní s minulým rokom o ok. 3 percent., ošípaných o 8 percent. a oviec o 45 percent. Tento rast sa má v budúcich rokoch udržať tak, aby v roku 1980 sa dosiahlo zväčšenie počtu

dobytku v porovnaní s rokom 1975 o okolo 15 percent., ošípaných o ok. 66 percent. a oviec o ok. 75 percent. Dovolí to zväčšiť počet dobytka na 100 ha poľnohospodárskej pôdy z 91 vlasti na 97 tento rok a 112 v roku 1980. Počet ošípaných stúpne z 27 vlasti na 31 kusov tento rok a 39 kusov v r. 1980. Počet oviec sa zvýší z 5 kusov v 1975 r. na 7 tento rok a 13 kusov v r. 1980. Realizácia tohto plánu umožní tento rok zvýšiť výkup jatočného dobytka z jedného hektára v porovnaní s r. 1975 o 32 percent a mlieka o 14 percent.

V poľnohospodárskej produkcii sa tento rok plánuje zvýšenie minerálneho hnojenia v porovnaní s r. 1975 o 10 percent., a v 1980 r. o 38 percent. Výdatne sa zväčší používanie prostriedkov na ochranu rastlín, ako aj sa zaistí dodávky kvalifikované

ného zŕna a iných semien pre roľníkov. Nadále sa budú uskutočňovať melioračné práce, regulácia potokov a komasácia pôdy. Aktuálne sa uskutočňuje scelovanie pôdy v Jablonke na ploche 4 375 ha, keďže jedno gazdovstvo má neraz 65 až 70 poličiek. Po ukončení týchto práce na jedno gazdovstvo pripadne po 5–6 pozemkov.

V školstve, obchode a v iných podnikoch na území gminy pracuje okolo tisíc osôb. Mnoho osôb dochádza do práce v Novotargskom obuvníckom kombináte Podhale, na Slezska a pracuje aj v Československu. Najväčším a jediným priemyselným podnikom v gmine sú moderné odevné závody v Jablonke, vybudované nákladom mnoho miliónov zl, a naďalej rozširované. Našlo tuna prácu

okolo 260 osôb, hlavne žien z oravských dediniek.

Júl 76 prinesie gmine aj rad iných veľkých investícií. Budú odovzdané do užívania o.i. nové školy a učiteľské domy v Malej Lipnici a vo Veľkej Lipnici — Skočikoch. Pokračuje ďalšia výstavba spádovej (zbiorczej) základnej školy v Jablonke a buduje sa tunajšia aj materská škola. Zaistená je výstavba školy v Chyžnom. Hasičský zbor v Hornej Zubrici sa obohatil o novú remízu. Na ďalšiu výstavbu očakáva budova Gminného úradu v Jablonke. Toto všetko sú mnohomiliónové investície, v ktorých realizáciu sa spájajú štátne dotácie a obetava verejnoprospešná práca miestneho obyvateľstva.

V ZÁUJME DOBREJ PRÁCE MIESTNÝCH SKUPÍN KSČaS NA ORAVE

Zauzával sa už v našej krajanskej organizácii dobrý zvyk usporadúvať niektoré pracovné zasadania predsedníctva Ústredného výboru Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku priamo v miestnych skupinách, čo nepochybne prispieva k upevneniu zväzkov medzi ÚV a miestnymi skupinami a dovoľuje neraz účinnejšie riešiť ich problémy priamo na mieste. Po májovom zasadnutí na Spiši, nasledujúce pracovné rokovania predsedníctva ÚV sa konali 13. júna t.r. na Orave za účasti zástupcov jednotlivých miestnych skupín KSČaS z tejto oblasti.

Ako vyplývalo zo správy o pôsobnosti KSČaS v prvom polroku t.r., ktorú predložil tajomník ÚV A. Andrašák, ako aj z diskusie, ktorej sa zúčastnilo 13 krajánov, tátó činnosť nebola nejefektívnejšia. Neuskutočnila sa niektoré kultúrne podujatia zahrnuté v pracovnom pláne, ochabla činnosť folklórnych súborov a divadelných krúžkov. Podotýkalo sa, že určitý vplyv na tento stav malo o.i. aj zrušenie obvodov koncom prvého štvrtfroka t.r., v súvislosti s čím vznikla istá organizačná medzera medzi ÚV a miestnymi skupinami.

Aby kultúrna činnosť našej Spoločnosti na Orave mohla efektívne a úspešne pokračovať, bol na všeobecný návrh účastníkov zasadania zvolený Kultúrno-organizačný výbor KSČaS na Orave, v ktorom sú reprezentované všetky miestne skupiny. Za predsedu tohto výboru, ktorý bude pôsobiť pri Ústrednom výbore, bol zvolený kr. Ján Kovalík, za podpredsedu — kr. Karol Fula a za tajomníka — kr. Alojz Šperlák. Zvolený výbor mal by sa stáť koordinátorom organizačnej i kultúrnej pôsobnosti KSČaS na Orave, pomáhať v konkretizácii a realizácii pracovného programu a prispievať k súčinnosti jednotlivých miestnych skupín, ktoré predsa v novej organizačnej štruktúre majú zvýšené úlohy, prevzaté z býv. obvodného výboru. Jednou z prvých úloh novozvoleného výboru — ako sa rozhodlo na zasadení — bude to, že v opredí o všeobecný pracovný program našej Spoločnosti vypracuje konkrétny plán práce na tretí a štvrtý štvrtok, prispôsobený potrebám a možnostiam jednotlivých miestnych skupín na Orave. Hodno tupa poznamenať, že v tomto pracovnom pláne majú byť zahrnuté aj tie úlohy, ktoré sa nepodarilo splniť v prvom polroku.

Popri otázkach ďalšej, aktívnejšej práce KSČaS na Orave, veľa pozornosti venovali diskutujúci krajanským obojárom — účastníkom Slovenského národného povstania a protifašistického odboja v rokoch druhej svetovej vojny. Zdôrazňovalo sa, že treba čo najskôr vybaviť ich otázky, v tom aj členstvo v ZBoWiD-e a pod. Zároveň sa navrhovalo, aby Ústredný výbor sa vynasnažil zorganizať pre obojárov a najzásľuhnejších aktivistov niekoľkodňový zájazd do Československa, aby sa oboznámili aj s českými umeleckými pamiatkami a krásami, ktoré menej poznajú. Veľa miestna venovali diskutujúci otázke vyučovania slovenského jazyka na základných školách, v ktorých — ako sa zdôrazňovalo — vzrástla počet žiakov. Týka sa to väčšiny škôl, kde sa vyučuje tento jazyk. Bude tupa zahodno poznamenať, že stúpa aj počet žiakov, ktorí sa uchádzajú o priatie na stredoškolské štúdia na Slovensku.

Na budúci rok naša Spoločnosť oslávi 30. výročie svojej pôsobnosti. Je preto správne, že Ústredný výbor už teraz zahajuje prípravy k tomuto dôležitému výročiu, a to na každom úseku pôsobnosti. Bude preto načim roz-

širovať aj členskú základňu a súčasne rozvinúť široké ohotnícke umelecké hnutie, aby v každej miestnej skupine existovala aspoň jedna oblasť tejto kultúrnej pôsobnosti. Nakoľko sa na Orave zatiaľ úspešne rozvíjajú ľudové kapely, v nastávajúcom období bude treba venovať zvýšenú pozornosť divadelným krúžkom a folklórnym súborom a ich pravidelnému nacičovaniu. Zhromaždení s uspokojením prijali správu, že sa rieši otázka odbornej choreografickej pomoci našim súborom o.i. zo strany znameniteho súboru Oravan z Nižnej. Ide predsa o to, aby na budúci jubilejný rok sa naša Spoločnosť mohla popýšiť výsledkami, aké dosiahla za uplynulé obdobie.

Spomedzi návrhov predložených počas diskusie hodno ešte spomenúť postulát týkajúci sa nutnosti pravidelného navštievovania Ústredným výborom KSČaS všetkých miestnych skupín. Malo by to vplyv nielen na aktivizáciu ich práce, ale zároveň dovolilo by rýchlejšie a účinnejšie riešiť ich problémy, s ktorými sa neraz musia borisť. Je to v záujme tak miestnych skupín, ako aj celej našej Spoločnosti.

JÁN ŠPERNOGA

čitatelia redakcia čitatelia PO HOKEOVÝCH MAJSTROVSTVÁCH

Majstrovstvá sveta v ľadovom hokeji, ktoré sa tento rok, ako vieme, konali v Katowiciach, sú už za nami. Chcel by som sa však k nim vrátiť, keďže pri tejto krásnej športovej príležitosti do

pievali sme si spoločne poľské a slovenské piesne, porozprávali sme sa a vymenili sme si pamiatky. Ostali nám mnohé pekné dojmy a spomienky na milé zážitky. Medzi mládežou zo Slovenska a krajani sa nadviazali mnohé priateľstvá, ktorých výsledkom je korešpondencia medzi nimi. Dostali sme z Trstenej, od profesora tamojšieho gymnázia Petroviča takýto list:

Vážení súdruh riaditeľ!

Dakujeme za milé priatie a ochotu, s ktorou sme sa u Vás stretli. Moji kolegovia a naši žiaci sú presvedčení, že naše priateľstvo bude trvalého charakteru a že sa upevni pri ďalších vzájomných stykoch. Tešíme sa na ďalšie priateľské styky s Vašim mimoškolským strediskom.

Mikołowski krajania s profesormi a mládežou zo všeobecno-vzdelenacieho gymnázia v Trstenej na spoločnom zábere pri príležitosti hokejových majstrovstiev sveta v Katowiciach.

nášho mestečka Mikołowa pricestovala skupina mládeže s profesori z gymnázia v Trstenej a tri dni bývala v našom mimoškolskom stredisku.

Toto stretnutie, aj keď krátke, bolo skutočne pekné; hostia, krajania a naša mládež vytvorili veľký priateľský kolektív. 11. apríla o 24 hod. v noci bola slávnostná vatra, ktorej sa zúčastnil aj školský inšpektor v Mikołowej, mgr Z. Machnik. Zas-

Aj my sme radi, že sa nášim hosťom u nás páčilo a tešíme sa na zájazd do Trstenej v septembri.

Pri príležitosti tohto listu oznamujeme krajanom bývajúcim v Katowiciach a v okolí, že informácie o krajančíkach poskytuje kr. Juraj Sikorský, 40-027 Katowice, ul. Francuska 15, tel. č. 515-753, každý piatok od 16.00 do 18.00 hod.

BRONISLAV KNAPČÍK

Na tomto dome vybudovanom v roku 1880 v Čiernej Hore sa nachádza tabuľa klubovne miestnej skupiny KSČaS.

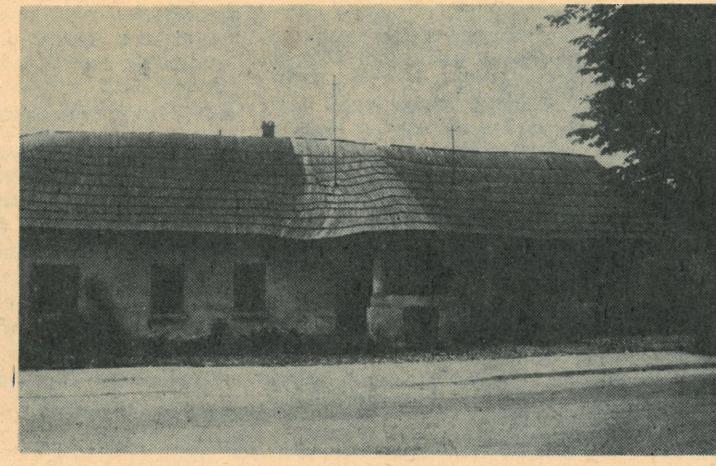
ROZHODUJE USILOVNOSŤ A AKTIVITA

Klubovňa Miestnej skupiny Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Čiernej Hore na Spiši sa nachádza v budove, ktorú vybudoval v roku 1880 Ján Jezierčák.

Zdalo by sa, že dom bol postavený z nepríliš trvacieho materiálu — nepálených tehál (hrúbka stien 80 cm!) a vonkajšiu a vnútornú omietku ma z vápenno-pies-

kovej malty. Terajší majiteľ, 87-ročný Ján Vojenský, vychoval v tomto dome siedmich synov a dve dcéry. Od roku 1973 sa v nom nachádza klubovňa, ktorej vedúcim je Andrej Milon. Dávna architektúra prospevia milému a srdcennému ovzdušiu v klubovni, v ktorej možno príjemne stráviť voľný čas pri čítaní novín alebo pozerať televízie.

V Nowom Targu na ul. 27 Stycznia sa nachádza krčma z 18. stor., ktorá patrí k najstarším pamätkam svetskej architektúry na Podhalí. Na základe rozhodnutia administratívnych orgánov v Nowom Targu krčmu odkúpia a za spoluúčasti Vojvodského turistického podniku zrekonštruujú, takže bude plniť svoju pôvodnú funkciu. V budúcnosti krčma bude obsluhovať turistov putujúcich starou cestou z Nowego Targu cez Spiš, Slovensko do Maďarska. V krčme bude okolo 60 lôžok a toľko miest v reštaurácii. Sme presvedčení, že krčma sa bude páčiť nielen turistom, ale aj miestnym obyvateľom.

BOCIANY A BYTOVÝ ÚRAD

Veľký problém majú v Łopusznej s bocianom, ktorý bez povolenia, bez projektu a predbežného rozpočtu si postavil hniezdo na telefónnom stĺpe nedaleko hostince, pri ceste Nowy Targ — Szczawnica. Pokusy presťahovať ho do náhradného hniezda sa nevydarili. Bocian odmietol. Hniezdo pripravené na osobitnom stĺpe prenesol na staré miesto. Predpokladá sa, že keď prí, hniezdo spôsobuje vo vedení kratke spojenie, čo zohrieva bocianie sídlo, samozrejme na účet poštového úradu v Nowym Targu.

Povráva sa zároveň, že bocian si zo svojho „bytu“ na stĺpe vyhľadáva obete medzi chlapmi, ktorí neraz vychádzajú z hostince na neistých nohách. Potvrdením tejto hypotézy mal byť fakt, že odkedy bocian býva na stĺpe, prírastok v rodinach návštěvníkov hostince sa výdatne zvýšil. Hodno spomenúť, že bocian si mimoriadne oblubil okolie dunajeckej doliny. Napr. vo Waksmunde už zdaleka možno spozorovať pri ceste dlhohôľného obyvateľa. Trochu ďalej, v Ostrowsku, sú tiež bociany; rozdiel je iba v tom, že waksmundské a ostrowské bociany si vybudovali hniezda podľa „bocianích predpisov“ — na stromoch, zatiaľ čo łopuszanský ignoruje všetky zákony a bezpečnostné predpisy.

Text a foto:
EUGENIUSZ KACZMARCZYK

NOVÁ BEĽA

Dňa 9. mája 1976 pri príležitosti 31. výročia oslobodenia a víťazstva nad fašizmom sa v Novej Beľe konala spomienková slávnosť pri pomníku padlých. Zúčastnila sa jej školská mládež pod vedením učiteľky Angely Močilskéj a celého učiteľského zboru.

Po zapálení ohňov pionieri držali čestnú stráž. Nasledoval krátky príležitosný prejav, po ktorom deti recitovali slovenské a poľské básne. Zhromaždení minútou ticha uctili pamiatku padlých v druhej svetovej vojne a po-

ložili k pamätniku vence a kylice kvetov.

Občania novej Beľe príkladne uctili pamätku tých, ktorí padli v boji za to, aby sme dnes mohli žiť v mieri.

FRANTIŠEK BEDNARČÍK

ZELOV

V Kultúrnom dome Zelovských bavlnárských závodov bolo usporiadane setkání duchodcov se zástupci materinského závodu — prvním tajemníkem ZO PSDS s. Rogutem, administratívnim a obchodním náměstkem ředitele s. Pie-

karz, předsedou závodního výboru s. Chrzanowským a s členy předsednictva závodního výboru. Předseda kroužku duchodců Eugeniusz Gašík zahájil setkání a předložil zprávu o činnosti výboru kroužku. Oznámil, že kroužek byl přesunut ze závodního fondu do fondu sociálního Zelovských bavlnárských závodů, což bude výhodnejší, protože kroužek bude mít širší možnosti organizovat setkání, zájezdy a další podniky. Předseda závodního výboru s. Chrzanowski slíbil, že bude pečovat o to, aby tém, kteří se jako první začali učili o závod, byly poskytovány všecky výmožnosti. Navrhl, aby se příští setkání

uskutečnilo na stavbě nové moderní prádelny, po které s radostí duchodce provedou. Na záver setkání vystoupil dětský soubor Kulturního domu Zelovských bavlnárských závodů, bylo podáno občerstvení a zorganizována tanecní zábava. Duchodci se bavili do pozdních večerních hodin.

pracující dělali pořádek v nejbližším okolí svých pracovišť a také pracovali v dílnách. Z naší Společnosti se stranické směny zúčastnilo přes 40 členů.

Divadlo Lodžské oblasti sehrálo divadelní představení „Rozloučení v červnu“. Představení bylo zakoupeno závodním výborem Zelovských bavlnárských závodů pro duchodce, bývalé zeměstnance továrny. Představení shlédlo přes 260 diváků.

W. LUŠČIŃSKI

ORAVSKÁ JAR 76

V dňoch 21.—23. mája t.r. Orava bola už po druhý raz dejiskom pekného kultúrneho podujatia nazvaného Oravská jar 76 — pastiersky sviatok, ktoré zorganizovalo Vojvodské kultúrne stredisko v Nowom Sączu — Podhalanská filiálka v Nowom Targu, Gminné kultúrne stredisko v Jablonke a redakcia týždenníka Nowa Wieś. K spoluorganizátorom patrila popri iných inštitúciach a organizáciach aj Kultúrna spoločnosť Čechov a Slovákov v Poľsku. Toto zaujímavé podujatie, ktorého hlavným poslaním je obnoviť staré oravské pastierske zvyky a širšie popularizovať oravský folklór, prebiehalo tento rok v niekoľkých obciach — Hornej a Dolnej Zubrici, Veľkej Lipnici a Jablonke.

V tretej dekáde mája oravskí roľníci majú už za sebou väčšinu jarnej polných prác. A tak nečudo, že sa na sviatok jari chystali mnohí. Sice v predvečer tohto podujatia niektorí starí roľníci s veľkou istotou predpovedali niekofkodňový dážď, jednako prípravy prebiehali nerušene ďalej. Oravcov však ani nečas nedokázal odrať od toho, čo si zaumienili. S veľkým záujmom očakávali na svoj sviatok a súčasne výčkávali dážď, tak veľmi potrebný po dlhom suchu vyprahnutej zemi, nutný pre lepšiu úrodu.

Ráno vstalo zamračené, ale na Orave bolo veselo a rušno. Na hlavných príchodomých cestách na Oravu víťazili pozvaných hostí a početných turistov ľudové kapely v pestrých oravských krojoch. V Podvilku vyhrala známa krajanská kapela MS KSČaS z tejto obce, v Chyžnom „muzikovala“ chýrna kapela Vengrinovcov z MS KSČaS z Privarovsky, zase v Hornej Zubrici kapela Zvázu Podhalanov pôsobiaci pri miestnom múzeu.

Prud návštevníkov, turistov a miestnych obyvateľov tiahlo zo všetkých strán do Hornej Zubricie ku skanzenu — múzeu oravskej ľudovej architektúry, kde sa konala väčšina podujatia prvého dňa Oravskej jari. Veľký záujem vzbudila tuna výstava ľudovej umenieckej tvorivosti, na ktorej okolo 100 tvorcov z Oravy predstavilo više 500 prác — ľudový nábytok, výšivky, kvety, rezbárske práce, maľby a pod. Výstava bola vyhodnotená a najlepšie práce dostali ceny. Medzi vyznamenávaní ako napr. J. Chrustekom, M. Bartosovou, T. Pavlakom či A. Vengrinom boli aj činitelia našej Spoločnosti — Lídia Mšálová a Ján Kovalík.

Mimoriadne zaujímavým bodom programu prvého dňa Oravskej jari

bolo stretnutie s voliarom, aký kedysi pásal cez leto voly a dobytok pod Babiu Horou. Početní diváci mali možnosť oboznámiť sa so starými pastierskymi zvykmi, prípravami k vypásaniu a vyhánaniu dobytka na pašu. Po stretnutí s voliarom, ktorý bol tak ako vlasti kr. Andrej Vengrín z Privarovsky, pohol sa pestrý sprievod na lúku nedaleko skanzena. Za zvukov plechových zvoncov a spiežovcov, plieskania bičom a ujúkania voliarových pomocníkov šli majestátne tučné kraly, veselo poskakovali býčky a jalovičky, za nimi tiehli s mnichohlasným gagotom kŕdle kačic a husi. Vyhrávali kapely, vrčali kamery, blýskali výbojky fotoreportérov...

Neskôr sa početné zhromaždeným divadlo predstavilo na veľkej prehliadke v Hornej Zubrici niekoľko folklórnych súborov a ľudových kapiel. Vystupovali o.i. detské hudobné skupiny a kapely z Veľkej Lipnice, Kíčor a Privarovsky, kapely dospelých zo Zaskala, Jablonky, Podvilk, Hornej Zubrice a Privarovsky, školský folklórny súbor Male Podhale z Jablonky a iné.

Zubrický skansen bol miestom ešte jednej slávnosti — otvorenia Oravskej jari. Slávnostne ju zahájil prvý tajomník GV PZRS v Jablonke Józef Stanek, ktorý zažalal všetkým účastníkom príjemný odpočinok, milé pobavenie a množstvo zážitkov z pekného oravského kraja.

Prvý deň tohto pekného podujatia zavŕsil filmový minifestival v Jablonke a Veľkej Lipnici, na ktorom sa premietali dokumentárne i krátke filmy a filmové novely z oravského prostredia.

Na druhý deň sa dejisko pastierskeho sviatku presfahovalo do Veľkej Lipnice. Už od rána však začalo pochávať a tak niektoré podujatia plánované na tento deň sa nemohli uskutočniť, napr. výlet na Babiu Horu alebo „kulig“ na vozoch z centra Lipnice do Privarovsky. Privarovčania príšli sice vozmo na miesto zrazu, lenže pre prudký leják nenašli mnoho záujemcov a museli sa vrátiť. Tí najvytrvalejší z hostí si predsa len prišli na svoje; lejak sa zmiernil a tak na lesnej polianke v Privarovke mohli sa stretnúť s miestnymi obyvateľmi, ktorí tam pripravili zaujímavý program. Horeli vatry, vychutnávalo sa starorávské jedlá, vyhrali miestne kapely, spievalo sa, žartovalo, aj keď za

Tento deň sa zároveň konal rad iných podujatí. Ěasťnici Oravskej jari navštěvovali autobusmi jednotlivé obce, oznamovali sa s ich krásami a turistickými možnosťami. V jablonskom lúčku a viacerých oravských základných školách sa uskutočnili diskusné stretnutia redaktorov tlače, rozhlasu a televízie so školskou mládežou. Na tlačovej konferencii v Chyžnom zástupcovia gminných orgánov z Jablonky oboznámili novinárov s dosiahnutými výsledkami a ďalším rozvojom Oravy.

Večer však všetky cesty viedli do Dolnej Zubrice, kde v miestnom kultúrnom dome sa malo voliť najmilšie dievča Oravy. Konkurenca bola veľmi silná, lebo do súťaže sa zapojili aj dievčatá z iných oblastí Poľska. Nejednému sa pri pohľade na toľko pekných tvári a milých úsmevov srdce prudšie rozbúchalo. Porotcovia mali čo robiť, aby vybrali tú pravú, najmilšiu. Veď ako rozhodnúť, keď všetky kandidátky sú také pekné a milé? Nakoniec vyniesli verdict: zvíťazila Helena Gašienicová v Veľkej Lipnici. Blahozeláme.

Posledný deň Oravskej jari už patril Jablonke. Tuna sa uskutočnil celý rad kultúrnych podujatí, ako napr. súťaž kresieb pre školskú mládež, stretnutie so spisovateľmi J. Szczępańskym a S. Stanuchom, finále veľkej hádankárskej súťaže a predovšetkým veľkolepá prehliadka folklórnych i hudobných súborov a kabaretov atď.

V preplnenej do posledného miesta kinosále vystúpili o.i. školské folklórne súbory z Privarovsky a Kíčor, kabaret Zaskale zo Zielonki, uličná kapela z Bielska-Bialej, ľudové kapely Vengrinovcov a Žurkovicov, skupina Karłakowcov. Program nasledoval za programom, jeden krajší ako druhý. Búrlivý potlesk bol zaslúženou odmenou učinkujúcim.

Na záver sa predstavil slovenský folklórny súbor Oravan z Nižnej, ktorý predviedol cyklus oravských, detvianskych a cigánskych tancov i piesní. Bolo to nádherné vystúpenie, ktoré dokázalo strhnúť celé obecenstvo. Vrelým ováciom nebolo konca-kraja.

V tom istom čase, keď vystupovali súbory, na ihrisku jablonského lúčku sa konal futbalový zápas storčia: novinári — pastieri z Kíčor. Zápas bol

Vítazka súťaže o titul najmilšieho dievča Oravy Helena Gašienicová z Veľkej Lipnice odoberá pamiatkovú odmenu.

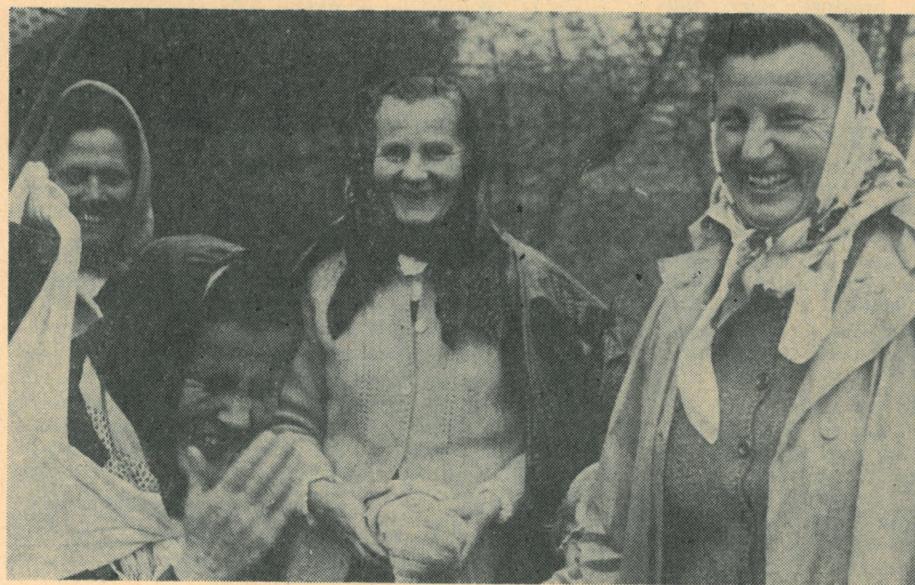
Snímky: E. Smoliński

tvrdý, O niečo tvrdší však boli pastieri, ktorí zaslúžene vyhrali 1:0.

O Oravskej jari 76 dalo by sa napísat ešte veľa pekných slov. Dobrá organizácia a aktívna účasť na prípravach miestneho obyvateľstva, o.i. MS KSČaS z Privarovsky, spôsobili, že tento pekný oravský sviatok splnil svoje poslanie, aj keď sa niektoré podujatia neuskutočnili. Organizačný štáb na čele s riaditeľom Gminného kultúrneho strediska v Jablonke Ludwicom Mylnarczykom robil čo mohol, aby sa účastníci tohto sviatku cítili na Orave čo najlepšie. Teší príspievok našej krajanskej organizácie z Oravy, ktorá popri spomínamej účasti svojich kapiel a pomoci v prípravach niektorých podujatí poskytla učinkujúcim vlastné ľudové kroje. Bolo to zároveň organizátorom Oravskej jari, aby na budúce podujatia tohto druhu mohli pozvať viac súborov našej Spoločnosti, pohostinne aj

JÁN ŠPERNOGA

Krajanky z Veľkej Lipnice na Oravskej jari. Prvá sprava kr. J. Karláková.

Vyhrala kapela Vengrinovcov z MS KSČaS z Privarovsky.

Pre poľnohospodárstvo tento rok má veľký význam. Posledné dva roky neboť veľmi úspešné, nastala istá stagnácia a na niektorých úsekuoch produkcia dokonca poklesla. Preto všetky sily a prostriedky sa v súčasnosti vynakladá na to, aby sa nadrobilo úbytky, najmä v pôde hospodárskych zvierat, ale aj na to, aby dosiahnuť pokrok v zbere obilia, krmovín a iných rastlín. V tejto situácii úlohy stojace pred poľnohospodárstvom sú napäť, ale ako vyplýva z prognóz, sú to reálne úlohy.

Predpokladá sa, že tento rok vypredujeme 23,4 — 23,8 miliónov ton obilia. (V roku 1974 — 23 mln ton, v roku 1975 — 20 mln ton). Zase v zbere zemiakov podľa odhadov mali by sme dosiahnuť 48,5 mln ton, t.j. o 2 mln ton viac ako v roku 1975, ale o 4 mln ton menej ako v najúrodejších rokoch. Úroda cukrovej repy sa má zvýšiť o 2 mln ton v porovnaní s min. rokom, v ktorom sme dosiahli 15 mln ton. V chove hlavná úloha spočíva vo zvýšení počtu ošípaných a kráv, ako aj oviec. Mal by však poklesnúť počet koní.

Pri príležitosti tohoročného ľudového sviatku všade zdôrazňovali úlohu najlepších roľníkov. Vyjadrovali im uznanie a podávanie za ich vysokokvalitnú prácu. Dôležitou vecou je však zovšeobecňovanie týchto skúsenos-

VÝSLEDKY VIDIEKA TREBA ZVEL'ADOVAT

tí. Lebo keď okolo 400 000 roľníkov dosahuje už hektárové výnosy obilia na úrovni 35—50 q to znamená, že aj inde sú podobné možnosti a rezervy, a že počet tejto skupiny producentov by bol treba zvýšiť, ba v tejto pôsobnosti dokonca zdvojnásobiť. Predsa poľnohospodárstvo a poľnohospodársko-potravínarsky premysel musia zanedlho vyzviť 40 mln obyvateľov, musia zlepšiť zásobovanie domáceho trhu. V strede pozornosti najvyšších stranických orgánov PZRS, ZĽS a orgánov štátnej moci sa nachádza samotné poľnohospodárstvo a spojené s ním priemyselné odvetvia, ako aj zásobovanie a výkup.

Z plánovaného rozpočtu vyplýva, že roľníci v roku 1976 by mali predať štátu: 6,3 mln ton obilia, 6 mln ton zemiakov, 3,8 mln ton jatočného dobytku 8,7 mld litrov mlieka a vyše 3 mld kusov vajec. Ustálený rozsah výkupu poľnohospodárskej plodiny plní svoju úlohu vtedy, keď je splnený na sto percent a v určenom čase. V takom prípade nie sú narušené vzájomné zväzky medzi mestom a vidiekom, nedochádza k výkyvom v našom národnom hospodárstve.

Predsa mesto slúži vidieku svojimi priemyselnými výrobkami, bez ktorých by nebolo v poľnohospodárstve a v každej vidieckej domácnosti výroba a pokrok.

V štátnych plánoch sú zahrnuté stále väčšie dodávky strojov, poľnohospodárskeho náradia, stavebných materiálov, prostriedkov na ochranu rastlín, umelých hnojív a iných tovarov nevyhnutne potrebných pre vidiek. Napríklad dodávky strojov a poľnohospodárskeho náradia sa zvýšia tento rok o 11 percent. Samozrejme, že to ešte plne neuspokojuje požiadavky, ale predsa vo výstavbe je niekoľko tovární dôležitých pre poľnohospodárstvo, ktorých výroba pôjde na vidiek v druhej polovici tejto pôsobnosti. Tento rok poľnohospodárstvo dostane 48,5 tis. traktorov čiže o 3400 viac ako minulý rok. Kvôli porovnaniu: koncom roku 1976 v našom poľnohospodárstve bude pracovať celkovo 450 000 traktorov, z toho 200 000 na súkromných gazdovstvach. V roku 1970 pracovalo v poľnohospodárstve 225 000 traktorov a u súkromne hospodáriacich roľníkov iba 55 000. Pokrok je teda viditeľný. Analogicky sa zväčšuje prídel staveb-

ných materiálov pre vidiecky trh. Rozšíruje sa iné známe zľavy a dávky pre vidiek.

Spoločný cieľ robotníkov a roľníkov — budovanie silného, socialistického Poľska, vlasti všetkých pracujúcich, upevňuje idey robotnícko-roľníckeho spojenectva, ktoré je základom ľudového. Pripromeňme, že pred 45 rokmi roľníci po prvýkrát — v súhlase s uznesením zjednocovacieho kongresu Ľudovej strany — manifestovali vôlu boja proti kapitalisticko-veľkostatkárskemu vykorisťovaniu. Teda Ľudový sviatok sa zrodil zo vzbúry roľníckych mäs proti uťačovaniu a krvide, proti biede a zaostalosti. Uplývali roky, stále rastla sila mäs a vedomie, že iba v spojenectve s robotníckou triedou možno vybojovať sociálnu spravodlivosť a spolu s ňou vytvoriť základy socialistického Poľska. V súčasnosti Ľudový sviatok je prehliadkou výsledkov dosiahnutých našim poľnohospodárstvom, je výrazom úcty k roľníkom za ich plodnú námahu a prínos k rozvoju potravinárstva, ktorému pripisujeme v našej krajine veľký význam. Tohoročná prehliadka možností poľského vidieka — uskutočnená pri príležitosti Ľudového sviatku — potvrdila aktívny vlastenecko-občiansky postoj roľníkov, ich voľu realizácie programu spoľačensko-hospodárskeho rozvoja kraju.

M. BRZOZA

JÚL

V júli leto už vrcholi a rok sa prelomí na dve polovice. Plodom pribúda bujnosc, farba, sviežosť, objem a váha. Dozrievajú mnohé dreviny, senná a plné klasy skláňajú hlavy v očakávaní na žatu. Je to mesiac najdôležitejších prác, aby doterajšie úsilie roľníka či záhradníka nevyšlo nazmar.

Júl sa vyznačuje nielen vyššími teplotami, ale aj prudkými búrkami, ktoré v dlhodobom priemere sú v tomto mesiaci najčastejšie. Vznikajú následkom nerovnomerného zohrievania zemského povrchu, ako aj prenikania vlnkého a chladnejšieho morského vzduchu. Hovorí o tom aj ľudová pranostika — Netreba o dázď prebiť, príde hned, keď začneme kosiť; Keď sedem bratov (10.7.) pôkropí, za sedem týždňov gazdu zatopí; alebo — dažďe na júl prvý či druhý, sľubujú dázďa štyridsaťdňový.

Júlové búrky nepriaznivo zasahujú do poľnohospodárskych prác, najmä v čase žatvy, a keď sú spojené s prieťroužou mráčien alebo krupobitím, často

prinášajú živeľnú pohromu. Preto od najdávnejších čias sú stredobodom záujmu, najmä roľníkov. Ich pozornosť neušla ani súvislost medzi charakterom búrky a vývojom búrkových oblakov, ktoré za búrky narastajú do výšky a veľmi často sa podobajú mohutným hradbám, horám či zámkom. Najlepšie o tom hovorí ľudové príslovie: Keď zámky z oblakov sa stávajú, bude búrka; Keď sa hmla počas žatvy na Babiu horu prilepí, utekajme z pola s obilím, lebo sa nám zlepí; Zle na Prokopa (8.7.), keď zmokne kopa; Pekný východ Slnka na Jakuba (25.7.) — predpovedá neomylné plné humná, zase Anna (26.7.) veští chladné večery a rána.

Ľudová múdrost pripisuje júlovým dňom, podobne ako aj iným mesiacom, predvzest počasia v zime, napr. Aký Jakub dopolednia, taka zima do decembra, aký Jakub popoludní, taká zima po decembri; Nedostatočné júlové búrky veštia zlatú jesennú. Ale príslovie hovorí aj to, že: aká roľa, taká úroda.

Júl patrí k najteplejším a najzdravším mesiacom roka. Má až okolo 16 percent ročnej teploty, asi 14 dní horúcich a päť dní príliš horúcich. Podľa staročnej predpovede počiatok mesiaca býva vrah teplý a oblačný, potom prichádza ľahké ochladenie a v druhej dekáde sú zasa peknejšie dni s pomerne častými búrkami najmä poludňajšimi. Pri konci mesiaca býva

premenlivou, na mnohých miestach pekne a teplo s nočnými búrkami. A vobeč čo sa týka zrázok, júl býva priezemerne na piatom mieste.

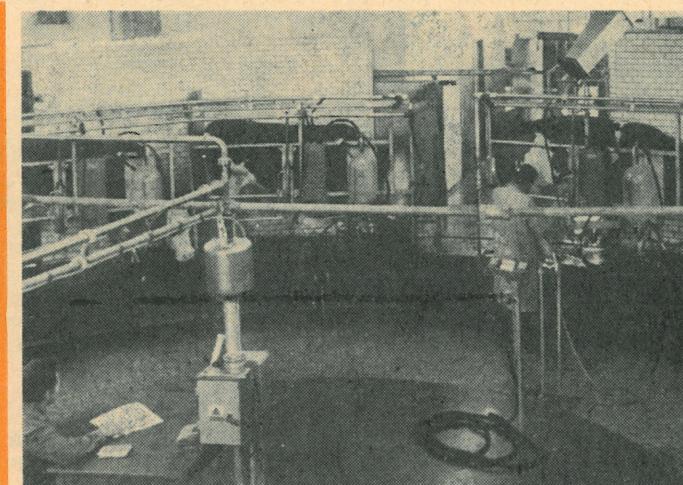
Nakoniec pripomeňme si pári údajov o júlovom slnku. Najprv sa nachádza z názvom Raka a od 23. v znamení Leva, pričom je najviac vzdialenosť od Zeme. Dĺžka dňa sa už v júli kráti asi o 56 minút, ale aj tak Slnko zostáva nad obzorom vyše 63 percent celkového času. Planéty Merkúr a Ve-

nuša sú nepozorovateľné a Mars začína už pri večernom súmraku takmer na západе. Jupitera možno pozorovať nadrámom v súhvezdi Rýb. Veľký voz sa nachádza medzi zenitom a severozápadným obzorom a jeho oje mieri na juhovzápad. Mesačné fázy sú: Prvá štvrt — 4. júla; spln — 11. júla; posledná štvrt — 19. júla a nov — 27. júla.

(ZOZB. MIŠO)

Podnik Agrostroj v Pelhřimove, v južných Čechách, vyrába kruhové otáčavé dojačky, ktoré za hodinu vydoja 90 až 100 dojnic. Dojačka stačí pre 500 dojnic s priemernou ročnou dojivostou 3 000 až 4 500 litrov. O toto zariadenie prejavujú záujem aj v cudzine.

Foto: Pragopress

Z KALENDÁRA NA - AUGUST - SRPEN

Rôľníci, ktorí pestujú repku, musia orati tri-štyri týždne pred siatím tejto rastliny.

Končime zber hrachu, hrachu siatého roľného, viky a iných strukovín.

Tieto rastliny kosíme ráno, za rosu, aby sme sa vyhli praskaniu strukov.

Na lúkach druhýkrát kosíme trávu, ktorá je sice menšia ako prvá, ale zato hodnotnejšia.

V ovocej záhrade polievame ovocné stromy močovkou a odstraňujeme červivé a popadané ovoce. V zeleninovej záhrade sejeme špenát a redkviku na jesenný zber. Koncom augusta začína vysýchať cibuľa; musíme ju vybrať zo zeme, vysušiť a keď odstránime byl, uschovávame ju na suchom a vzdušnom mleste. Hlavné práce v auguste, to sú pestovacie úkony a príprava poli na jesenné siatie.

Dobré obrobená pôda vytvára lepšie podmienky pre rozvoj rastlín. Môže uskladniť viac vody, obsahuje vzduch potrebny rastlinám a najčastejšie nerastie na nej burina.

Prvým úkonom, ktorý sa musí urobiť po zbere predkultúry, dokonca ten istý deň, je plytká orba. Ak si pôda vyžaduje výplnenie, najlepšie je to urobiť na strnisko. Vtedy výplň bude dôkladne vymiešané s pôdou pomocou plynkej orby, ako aj ďalšieho obrábania.

Nesmieme zabúdať, že väčšina našich pôd je kyslá. Výplnenie má veľký vplyv na rast úrody, preto nesmieme podceňovať túto prácu.

Plytká orba si vyžaduje bránenie. Keď vyklíči burina, ničime ju zasa pomocou bránenia.

Plytkú orbu robíme po zbere predkultúry, ktorý

vykonávame pomerne skoro. Súvisí to s orbou pred siatím, ktorú sa nesmie oneskorovať.

Zbytočná je plynka orba na zemiačisku, kde stáči, keď pole vyrovnáme.

Termín orby a jej hlbka závisia od druhu pôdy, ako aj od rastlín, pre ktoré pripravujeme pole.

Zito si vyžaduje odležanú pôdu. Siatie zŕna do čerstvého pola zapričinuje neskôršie prepádavanie zasiatých rastlín. Totiž v zimnom období vrstvy pôdy klesajú, roztrhávajú korene a obnažujú ich.

Príliš hlboká orba pred siatím predĺžuje čas klesania pôdy. Preto pod zito musíme orati do hlbky 18—22 cm. Pole by malo byť zaorané pri najmenšom dva týždne pred siatím a keď sme predtým nerobili plynku orbu — ešte skôr.

Ozimný jačmeň si tak tiež vyžaduje odležanú pôdu lebo podobne ako žito sa rozrastá z druhého kolienka a tiež na jeseň.

Značne menej citlivá na klesanie pôdy je pšenica, hoci aj ona reaguje zvýšenou úrodou na siatie v odležanej pôde.

Termín orby závisí aj od druhu pôdy. Ľahké pôdy, ktoré neobsahujú prst, klesajú v priebehu 1—2 týždňov, zasa kypré pôdy v období 3—4 týždňov. Keď sa nám z rôznych príčin nepodarí vykonávať orbu vo vhodnom termíne, pred siatím musíme pôdu vŕcovať.

Hlbka orby pôdy pod obilie by mala činiť ok. 20 cm. Účelné je orati každý rok na inú hlbku. Predchádza to vznikaniu vrstvy veľmi stlačenej pôdy, cez ktorú nemôžu prenikať korene rastlín.

Pred orbou môžeme dávať na pole fosforečné a draselné hnojivá. Vymiešanie týchto hnojív s pôdou prospevia ich lepšiemu využitiu. Orbu sa

nesmie robiť za daždivého počasia, keďže týmto spôsobom sa ničí štruktúra pôdy a zhoršuje sa jej vetranie. Nie je správne ani oraní príliš suchej pôdy, lebo v takom prípade pôda nevyužíva návlieť umelé hnojiv.

Priamo pred siatím pôdu bráime alebo (na nižších pôdach) kultivátorujeme a bráime, aby bola vyravnana a skyprená. Počas suchej jesene, keď pôda, najmä fažzia, stvrde, musíme použiť kotúčový válec a až potom brány. Avšak nesmieť zabúdať, že válec veľmi rozdrobuje pôdu.

Neskoré druhy zemiakov nadalej ohrozenie zemiakovou nákazou, proti ktorej bojujeme pomocou chemických prostriedkov.

Semená repky musíme pred siatím moriť proti chorobám a škodcom. Proti repkovým bliskám, ako aj proti sneti a iným chorobám odporúčame moridlo GT alebo Agronex stark Spezial (dávky po 50 g na kg semien). Podmienku účinnosti úkonu je dôkladné pokrytie semená preparátom.

V auguste bojujeme proti poľným hlodavcom. Najdôležitejší je rýchly zber obilia, vymlátenie a vykonanie plynkej orby. Obilie alebo slama ponechané na poli, neskorá orba alebo vobec nevykonaná plynka orba, vytvára priaznivé podmienky pre rozvoj poľných hlodavcov.

Veľké služby v ničení hlodavcov plnia sovy, myšiaky a jastraby, ktoré sa naposledy dostali pod ochranu. Vyplatí sa na poli (najlepšie na viacročných lucerniskách a d'ateliniskách) postaviť tyče dlhé 3—4 m, s priečkou na vrchu. Na týchto priečkach sedávajú draví vtáci a chytajú myši a iné hlodavce.

S.D.

Z AMOROVEJ LÚCKY

Chladná žena je taká, ktorá sa ešte nestrela s tým, ktorého by milovala. (Stendhal).

„kočičí si vedla“. Skoro polovica prehlásila, že „by mala výčitky svodomia“.

Svadobná a rozvodová kancelária v Los Angeles v Kalifornii ponúka nový typ služieb. Ihneď po sobáší môžu mladomanželia za výhodných podmienok zaplatiť v tej istej kancelárii trovy prípadného budúceho rozvodu.

Bozkami sa prenášajú ná kazlivé choroby. O čo príjemnejšie je však dostať chripku týmto spôsobom než prechladnutím.

Dievky jedna ako druhá, sani anjeli pred sobášom. (Slov. ľud príslovie).

Nikoliv nedostatek lásky, ale nadbytek muže utrápiť. (Giglier).

Milenci se spolu nenudi, protože vždycky mluví o sobě. (La Rochefoucauld)

TAKÝ JE ŽIVOT

New York. Americký psychológ W. Martin tvrdí, že muži, na svoje nešťastie, sa v súčasnosti chovajú príliš „mužne“. V jednom zo svojich článkov sa Martin pýta: „Kto vlastne zakázal plakať dnešným mužom?“ Podľa Martina, veľký osoh by mužom náchádzajúcim sa v stave psychického napäťa priniesli slzy, ktoré sa však v našich časoch stali výlučnou doménou žien. Úrava, akú prinášajú slzy — podľa Martina — môže byť pre mužov spásosná, lebo má vraj blahodarný vplyv na fungovanie krvného obehu, ako aj predchádza žalúdočným vredom, srdečovým chorobám a rôznym poruchám nervového systému. (as)

Vysvitlo, že Taliani sú verními manželmi. Vyplýva to z ankety jedného talianskeho ústavu pre výskum verejnej mienky. 40 percent účastníkov ankety konštatovalo, že by nikdy neoklamali svoje manželky, dokonca „ani vtedy, keby mali mimoriadne lákavú príležitosť“. Iba 20 percent bolo ochotných „od-

Slnčené kúpele začíname už u nemluvniat. Počiatocne batoliatka vystavujeme pôsobeniu slnka na 1 minútu denne, predlžujúc postupne opaľovanie až do 20 minút. Dieťa uložíme na mieste zakrytom pred vetrom, ale vzdušnom a necháme ho polovicu času na chrbe a polovicu na brušku. Keď je deň veľmi horúci a bez vetra, opaľovanie musíme skrátiť.

Skôr ako dieťa položíme na slnku, musíme mu natrieť pokojku detským olejom alebo mastným krémom a hlavičku zakryť rahnkým klobúčikom alebo svetlou šatôčkou.

Deti s bielou pokojkou a načervenalými vláskami sú mimoriadne citlivé na slnečné lúče a preto musíme na ne dávať zvláštny pozor.

Dlhotravajúce „opekanie“ dieťaťa na slnku je zdraviu škodlivé.

ACH, TA MÓDA!

Takéto tielko s natlačenými excentrickými vzormi sú posledným módnym výstrelkom v USA. Vzorky bývajú prekvapujúce, niekedy vtípné, ale niekedy nechutné. My však navrhujeme plážový kostým (dolu v strede), ktorý si každá žena môže uhnáčkovať sama.

REČENO — PRECTENO

Človek nežije pouze pro sebe, ako jedinec, ale žije také životom své epochy a svého pokolení. (T. Mann)

Tři věci mohou dát člověku pocit štěstí: žena, práce a auto. Nejlepší z nich je pes. (Fafik)

Počas nakrúcania v konžské džungli filmu Africká kráľovna, známy hollywoodský režisér John Huston prenajal čln s niekoľkými domorodcami. Len čo odrazili od brehu a vyplávali do prídu rieky Kongo, v džungli zazneli zvuky tam-tamov.

— Čo hovoria tam-tamy? — spýtal sa Huston starého černocha.

— Hovoria, že pricestovali veľmi bohatí belosi a treba zvýšiť ceny tovarov...

Humor

Mladý muž se svěruje příteli:

— V zaměstnání jsem došal jako prémii bezplatný zájezd do místa, které si sám vyberu. Okamžitě jsem zatelefonoval manželce: Miláčku chceš jet se mnou do Acapulco?

— A co na to manželka? tázala se přítel.

— Och, to je nádherné! A kdo mluví?

AKO TRÁVIME VOL'NÉ SOBOTY

Odpoveď na túto otázkou dal nám prednedávnom HSÚ (GUS) — na základe prieskumu z minulého roku. ,

Vyplýva z nich, že voľné slobody sú pre väčšinu z nás, mestských ľudí — voľné od práce v povolani, ale nie od práce vôbec. Iba veľmi malá časť osôb odpočíva tento deň. Väčšina vo voľnú sobotu odpracúva resty a vybavuje rôzne záležitosti v inštitúciach, ktoré sú tento deň činné.

- 2/3 osôb, ktoré odpovedali na otázky, vykonáva vo voľnú sobotu domáce a hospodárske práce.

- 20 perc. nakupuje v obchodoch alebo „robí prieskum“, čo by sa dalo kúpiť.

- 4,7 perc. vykonáva dobročinnú námezdnu prácu.

- 17,5 perc. chodí tento deň na návštavy alebo prijíma hostov.

- 4,6 perc. sa zúčastňuje rekreačných zajazdov mimo svojho bydliska.

Ked' ide o odpočínok — v úzkom zmysle tohto slova — nie je to teda ešte voľná sobota. Ale práve vďaka týmu sobotám väčšina môže odpočívať v nedeľe nasledujúce po voľných sobotách; totiž konečne sa nemusia starať o

domácnosť a robiť iné dodatočné práce! Vysvitlo, že práve nedeľa — ktorá nasleduje po voľnej sobote — je pre väčšinu dňom skutočného odpočinku. Tento deň o 1/4 viac osôb odpočíva doma, o 1/3 viacej ide do kina alebo divadla a až dvakrát častejšie prijíma hostov alebo chodí na návštevy.

NEEXISTUJU NEPEKNÉ ŽENY

... sú iba neupravené — toto heslo je tak známe, že — napriek svojej pravdivosti — väčšina z nás si ho neberie príliš k srdcu. Iba tak nesporný dôkaz, ako napríklad táto fotografia, nás môže presvedčiť, že vlastne pomocou drobných úkonov — osstrihané vlasy a zmena okuliarov — možno si z rodného listu odnášať hoci aj 10 rokov. Vrele nahovárame na takúto jarnú zmenu!

Z domáceho hrnca

Aby v bytě byl dobrý vzduch, nestačí pouze uklizet a větrat. Nutno také často větrat a vyprašovat perín, přikrývky a oděv. Šaty, halenky, svetry atd., které byly nošené, nikdy neodkládáme hned po svlečení od skříň. Obráťme je na ruby a necháme vyvětrat na vzdušném místě nebo blízko tepelného zdroje.

Koberce a závesy dobré využijeme hubou namočenou v hustom roztoku soli.

Chuť slivkového lekváru zlepšíme, ak na konci varenia pridáme doňho postrúhanú citrónovú kôrkú, celú vanilkú alebo škoricu.

KÝM MLÁDA DOSPEJE

Slnko, to je zdravie a je potrebné najmä deťom, aj tým najmladším. Slnčené lúče zabíjajú totiž choroboplodné bacily a nielen opaľujú pokojku, ale dodávajú aj vitamín D.

M Margaréta

M
L
A
D
Ý
M

Margaréta okatá
očká má sťa zo zlata.
Kto ju nájde, vraví tíško:
Povedz, či ma ľubí Miško.

Kukučka žije vo svetlých lesoch, v hŕajoch, v sadoch, v parkoch. Je plachá a skrýva sa v korunách stromov. Svoju prítomnosť ohlasuje už od polovice apríla známym „kukuk“, ktoré sa viackrát opakuje. Takto sa ozývajú samce. Samička nekuká, ale sa ozýva trilkovitým „kvíkvik“.

Kukučka si nestavia hniezdo, ani nesedí na vajíčkach. Vajíčka znáša do hniezd iných vtákov, najmä spevavcov, a tie im vychovávajú mladé. Tento jav sa nazýva hniezdné príživníctvo. Pretože je veľký rozdiel medzi spotrebou mladej kukučky a mláďat rodičov už niekoľko hodín po vylahnutí sa prebudi v mladej kukučke pudové nutkanie odstrániť všetko, čo je s ňou v hniezde. Pri tejto činnosti sa kukučka posúva dozadu, pod svojich spoluňiezdičov, zoberie ich na chrbát, pridržuje ich krídlami a bremeno posúva k vonkajšiemu okraju hniezda. Bremeno vyhodí a toto opakuje dvetedy, kým nie je v hniezde sama. Vytisnutím mláďat krmičov, sústredí sa kukučka celú starostlivosť krmičov na seba.

Kukučky vkladajú vajcia do hniezd iných vtákov obyčajne v prvých dňoch po ukončení stavby hniezda. Pri vložení vajca iné vajce z hniezda odnesú. Vpašovanie vajec sa deje buď za náhodnej neprítomnosti mají-

ZAUJÍMAVOSTI o KUKUCKE

teľov hniezda, alebo ich samec odláka a samica zatiaľ znesie vajce. Samicu vajce do cudzieho hniezda znesie buď priamo, alebo ho tam vloží zobákom. Je zaujímavé, že určité exempláre znášajú vajcia do hniezda určitých druhov. Vysvetľuje sa to tým, že samice vyhľadávajú

Margaréta odpovie:

Kto má vedieť, ten to vie.
A poteší lupienkami
všetkých, čo sa cítia sami.

hniezda tých druhov, ktoré ich vychovali. Najčastejšie znáša kukučka vajíčka do hniezden: penic, žltouchostov, trsteniarikov, mučárikov, orieškov a červienok.

Prečo neodstrania vtáky cudzie vajíčko? Často sa tak stane, ale kukučka počas sezóny znáša veľký počet vajec, až osiemnásť. Pretože ich znáša vo väčších časových odstupoch, nemôže ich sama vysiedieť. Z tohto množstva predsa len niektoré ostatné v cudzom hniezde a vysedia ich. Vtáky odstraňujú zo svojich hniezden aj také vajcia, ktoré sa najviac líšia od ich vlastných. Často opúšfajú hniezdo, ak bolo zmenené a poškodené. Kukučka však nikdy nezmeneň ani nepoškodí cudzie hniezdo, ale upraví počet vajec tak, aby počet aj s vpašovaným zostal nezmenený. Svojím príživníctvom je kukučka odkázaná na také vtáky, ktoré sú schopné vyzviť jej silné mláďa.

O krmičoch mladej kukučky sa súcitne hovorí ako o oklamávaných, ktorí ledva stačia stále hladnú kukučku nasýtiť. Je však isté, takí rodičia nevedia, že vychovávajú cudzie mláďa.

Prázdny, čas milého odpočinku a tvorivej zábavy. Navrhujeme vám, mladí čitatelia, vymýšľanie textového a kresleného humoru. Inšpiráciu nech je pre vás rubrika Chi-chi-cha-cha, tentokrát obširnejšia ako obvykle. Najlepšie vtipy s detskou tematikou uverejnime na tejto vašej stránke Života.

— Ako je to vlastne s tým okuliarnikom?

— To je predsa had!

— To viem, ale je krátkozraký alebo dalekozraký?

— Preboha, Miško, kedy sa už začneš poriadne učiť?

— Klúd, mamička, klúd! Naša paní učiteľka si dala záväzok, že u nej ani jeden žiak ne-prepadne...

CHICHI-CHACHA

— Janko, koľko je sedemkrát sedem?

— Päťdesiatdeväť.

— Tolko hádam nie.

— Tak povedzte Mirovi, nech mi zle nenašepkáva!

— Karolko, kde si bol tak dlho?

— Pamáhal som Romanovi robiť úlohy.

— Nevymýšľaj si, vedť Roman je najlepší žiak z vašej triedy.

— Áno, je najlepší... Ale ja som mu pomáhal robiť moje úlohy!

Babička: — Boli ma koleno, asi bude pršať.

Vnučka: — Babka, choď do nemocnice, tam ti dajú na koleno nejaký liek a pršať nebude!

— Janko, toto je nejaké vysedenie? Takto sa z teba nikdy nestane nejaký slávny muž!

— A načo, otec Veď u nás je pomníkov slávnych mužov dosť!

Vlado: Prečo sú ryby nemé?

Juro: Ty si ale dobrý! Strč hlavu pod vodu a skús rozprávať!

Do továrne prišiel nový učený a majster sa ho hneď pýta:

— Tak, čo vieš robíť?

— Úplne všetko! — vyhlásil učený.

— Áno? — začudoval sa majster. — A vedel by si pilou prepíliť dym z mojej cigarety, keď si taký múdry?

— To je pre mňa maličkosť! Len mi ho musíte pridržať upevnený v klieštach!

DLŽOBNÉ UPISY

MÁRIA RÁZUSOVÁ-MARTÁKOVÁ

POKRAČOVANIE Z PREDOŠLÉHO ČISLA

Už je to tu, je to on... preniklo krémára ako blesk. Rád by sa bol hodil do prvej húštine a zmizol v nej, ale nohy ho nechceli poslúchnuť. Zastal ohromený, akoby bol vrástol do zeme. I hrđalo mu stislo taký ľak, že nemohol hľaska vydáť a triasol sa ani osika. Vtom tesne pri ňom sa ozve známy hlas:

„Krémár Mendek, ten zbojník Jánošík som ja! A prvá vec, ktorú ti ukážem, bude tvoja puška. Dívaj sa, to naničodník, čím budeš strieľať sokolov!“ Tu Jánošík krémárovi jedným trhom z pleca pušku sňal a tak iba spáruky ohol jez lezennú hľaveň, akoby ohýbal nie očel, ale prút v vrbinu.

„O, toto už krémárovi celkom vyrazilo dych. „Ja starý somár,“ nadával si v duchu, ja som si mysel, že je to najmenej dáký gróf. Kto by bol v ňom hľadal zbojníka, veď vyzerá ani kráľ...“

Jánošík bol zbojník, ktorého stíhali krajinské zákony, lebo sa vzbúril a oberal boháčov. Krémár podvodom a klamstvom oberal chudobných o posledné, ale zákony ho za to nechávali na pokoji. Nebolo nikoho, kto by sa bol zastal tých úbožiakov v Polhore. Jánošík to vedel — a tak sa ich zastať prišiel on. Stál tu teraz nad krémárom ako prísny suds a jedno za druhým mu vysýpal na hlavu všetky jeho zlodejstvá. Reč svoju zakončil slovami:

„.... Viem, že si vydriduch a zlodej bez páru. Nuž aby si dedinskú chudobu navždy prestal privádzanú do záhuby — na strom fa povýsim.“

Kef to krémár Mendek počul, zbledol ani plátko. Chcel voľača povedať, no nebolo mu rózumieť. Potrvalo dobrú chvíľu, kym ho tak poslúchol hlas, že mohol vyjachtať:

„Oddám všetko zzzlato, dám ma-ma-majetok, len nnechajte ma nažive!“ I kľakal na kolená, zbojníkom nohy objimal a neprestával modliťať. Zbojníci sa znechutneni dívali, ako sa ponížuje. Nakoniec mu Jánošík povedal:

„Ej, krémár, ale ty lipneš na život! Teraz, keď ti hrozí smrť, tracieš sa, nariekaš, lomíš rukami a horydoly slabuješ. Ale ja viem, že len čo by sme sa pustili na slobodu, zase bude z teba taký istý oplan ako predtým.“

„Nie, nie, nebude, prisahám!... Všetko dám, všetko povraciam!...“ A Mendek sa zaklinal a znova prosil o milosť.

No Jánošík vôbec nemal v úmysle krémára obesíť, on nebol vrah, on bol zbojník. Chcel zlého človeka len veľkým strachom potrestať — a to sa mu teda podarilo. Kef sa mu zazdalo, že trestu je už dosť — zatváril sa, akoby si to bol rozmyslel, a krémárovi povedal:

„Nuž dobre teda. Tvoju smrťou si my nebudeme zaťažovať svedomie, no musíš nám zaplatiť poriadne výkupné. Tu máš papier, tu olôvko a napiš žene list, ako ti ho budem diktovať!“

Mendek vzal papier aj olôvko a s veľkým uľahčením nešikovnou rukou písal slovo za slovom, ako Jánošík diktoval:

Dorota milá a verná manželka!

Po tomto posloví mi pošli všetky úpisy, nájdete ich v truhle po starej materi. Sú v priečinku v hovädnej šatek zakrútené. A pošli i všetky peniaze, čo nájdete na hotovosti. I tie, čo som ti dal dnes do opatery. Ty už vieš, kde ich pohľadať. Tu sa mi triasa obchodník, že budeš oči otvárať. A neboj sa, posol je hoden najväčej dôvery.

Tvoj Mendek Micheáš A podvečer posol Ilčík doniesol všetko: úpisy aj peniaze. Úpisov bolo za hodný batôžtek. Zbojníci nakladli vatrú, a keď najvyššie blčala, Jánošík Mendekovi povedal: „Hybaj sem, krémár! Sám si tie úpisy kriovou cestou dostal, sám ich teraz v ohni spál!“

Co mal Mendek robíť? Pristúpil k ohňu, z batôžka vyberal úpis za úpisom a hádzal do plameňa. A ako ich jeden po druhom plameň stravoval, krémár sa cítil celkom tak, ako keby jeho vlastnú dušu obracali na ražni. Ani sa ne-nazdal, a v prach a popol rozpadlo sa všetko jeho mrzko nahranabné bohatstvo.

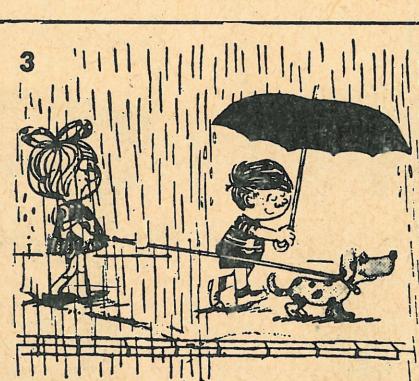
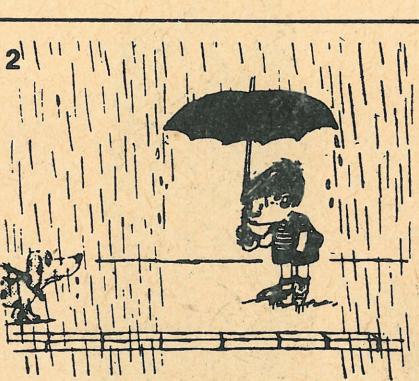
Až teraz si dedina mohla konečne slobodne vydýchnuť!

Kef posledný z úpisov vzal skazu v jasnom plameni, Jánošík povedal krémárovi:

„Tak krémár, výkupné je splatené. Ale si daj dobrý pozor, aby som sa k tebe viac nemusel prísť v karty hrať! Ak sa dozviem, že fa ani tento trest ešte nenapravil a začal si znova ludí okrádať — prídem, ani nezvieš, ako a kedy, a potom nech ta boh chráni!... A teraz sa straf od nás!“

Na to sa krémár nedal dva razy ponúkať. Obrátil sa, odkiaľ prišli, a ako len vládal, zabral kolesavými nohami. Bál sa, že si to zbojníci rozmyslia, že ho naspäť zavolajú, a preto bol veľmi šťastný, keď im mohol zmiznúť v najblížszej húštine.

A hôrni chlapci pri vatre rátili zlate dukáty, stávali žarty a vopred sa už tešili, že budú mať čo chudobe rozdávať.

P
rawnik

CIĄGŁOŚĆ PRACY

Najogólniej rzecz biorąc, ciągłość pracy jest konstrukcją prawną pozwalającą na doliczenie do siebie, przy spełnieniu ustalonych warunków, określów zatrudnienia w różnych zakładach pracy. Ciągłość pracy nie jest pojęciem jednolitym, a wspomniane warunki sumowania okresów zatrudnienia są różne przy określaniu ciągłości pracy z tytułu różnych uprawnień. Przykładowo, inaczej dolicza się ciągłość pracy przy określaniu uprawnienia urlopów, nagród jubileuszowych, długości okresu wyowiedzenia umowy o pracę.

I tak zgodnie z kodekiem pracy, przy obliczaniu wymiaru przysługującego

uriopu bierze się pod uwagę wszystkie okresy pracy, bez względu na tryb rozwiązyania umowy o pracę i długości przerwy w zatrudnieniu. Pamiętać jednak należy, o czym, zdarza się, zapominają czasem niektórzy Czytelnicy, że prawo nie działa wstecz (od tej reguły są pewne wyjątki o czym niżej). Zasada bezwarunkowego zaliczenia różnych okresów zatrudnienia z tytułu uprawnień urlopowych wprowadzona została przez kodeks pracy, a więc dotyczy tych zmian w zatrudnieniu, które miały miejsce po 1 stycznia 1975 r. Poprzednio ciągłość pracy w zakresie urlopów ukształtowana była nieco inaczej i dla jej zachowania niezbędne było podjęcie pracy w ciągu trzech miesięcy od ustania poprzedniego zatrudnienia, a przed rokiem 1969 obowiązywał dodatkowy warunek w postaci określonego trybu rozwiązyania umowy o pracę w poprzednim za-

kładzie.

Podobnie bezwarunkowe jest obecnie zachowanie ciągłości pracy przy obliczaniu odprawy pośmiertnych. Tak więc i w tym przypadku sumuje się wszystkie okresy zatrudnienia bez względu na tryb rozwiązyania umowy o pracę i długość przerw w pracy.

Inaczej wygląda sprawa przy wliczaniu poprzedniego zatrudnienia do okresu pracy, od którego zależy długość wypowiedzenia umowy o pracę. W tym wypadku przepisy uzależniają zaliczenie ciągłości pracy od spełnienia określonych warunków (przykładowo zaliczenie poprzedniego zatrudnienia następuje, jeżeli stosunek pracy został rozwiązany przez zakład z powodu choroby pracownika). Za interesowanych szczegółami odsyłamy do obowiązującego rozporządzenia Rady Ministrów z 20 września 1974 (Dz. U. nr 37/74 poz. 216).

Dodać trzeba, że w tym właśnie przypadku mamy do czynienia z odstępstwem od zasady, że prawo nie działa wstecz, bowiem wspomniane rozporządzenie dotyczy również sytuacji, które miały miejsce przed dniem wejścia w życie rozporządzenia czyli przed 1 stycznia 1975 r.

Inaczej jest uregulowana sprawa przy wypłacie popularnej trzynastki czyli nagrody z zakładowego funduszu nagród. Przysługuje ona pracownikowi, który przepracował nienagannie rok w jednym zakładzie pracy. I znowu przy określonych warunkach przepisy dopuszczają możliwość zaliczenia poprzedniego zatrudnienia.

Następujące przepisy regulują te zagadnienia. Są to ustawy z 23 czerwca 1973 (Dz. U. nr. 27 poz. 150) oraz zarządzenie nr 26 ministra pracy, płac i spraw socjalnych z 14 czerwca 1974 (Dz. U. MPPiSS nr 9 poz. 15).

W
eterynarz

GRZYBICA SKÓRY
BYDLA

Do częstych schorzeń skóry bydła, zwłaszcza w większych ich skupiskach należy grzybica strzygąca. Jest to schorzenie powodujące duże straty gospodarcze objawiające się obniżeniem przyrostów wagowych, zahamowaniem rozwoju i obniżeniem wartości skóry jako surowca. Do zakażenia grzybicą dochodzi najczęściej przy bezpośrednim stykaniu się zwierząt chorych ze zdrowymi w stajni, na pastwisku itp. Niekiedy sami ludzie przenoszą grzyby na swoim ubraniu, na narządzach służących do pielęgnacji zwierząt lub ich skarmiania. Takie zakażenie łatwo ułatwia trzymanie bydła w cieplich, wilgotnych i zanieczyszczonych pomieszczeniach zwłaszcza w oborach głębokich z dużą ilością nawozu, oraz wszelkie otarcia skóry lub jej rozpuchnięcie, na skutek działania wody. Choroba atakuje przede wszystkim

bydło o delikatnej skórze, a więc małe i rasy o cienkiej skórze.

Zarodniki grzybów atakują albo włos albo też sam naskórek nie ruszając włosów. Działanie grzybów drażni skórę powodując jej zapalenie. Występuje wtedy przekrwienie, tworząc się pęcherzyki powodujące najpierw nieprawidłowe rogawocenie a następnie ziuszczenie. Włosy w tym okresie obumierają i wypadają. Na tych miejscach rozwija się grzybica strzygąca powierzchniowa lub głęboka. Grzybicy powierzchniowej towarzyszy powierzchniowy stan zapalny. W obrębie każdego włoska powstaje pęcherzyk otoczony obrzękiem. Zmianom tym towarzyszy ziuszczenie oraz nieznaczny świad skóry. Najczęściej występuje głęboka grzybica strzygąca — liszaj wysiąkający. W przebiegu tego schorzenia nierazko występują ropnie. Wczesnie też występuje wypadanie włosów, a wysięk dna pęcherzy i strupów.

Okres wylegania choroby trwa od siedmiu do trzydziestu dni a zmiany powstają na głowie; szty w okolicach odbytu i rzadziej na tułowiu. Na nogach nawet przy rozległych zmia-

nach choroba nie występuje. Najczęściej zapadają cielęta.

LISZAJ STRUPIASTY — to forma występująca bardzo często. Schorzenie rozpoczyna się od drobnego guzka, z którego wyrasta szaro biała plamka przypominająca strup, urastającą po 6—12 tygodni do wielkości dloni. Pod strupem powstająca ropa podśadza go, a po jego odpadnięciu pozostaje łuscząca się lysina.

LISZAJ PECHERZYKOWY — rozwija się czasami u strzyżonego bydła. Na skórze powstają czerwone lysiny, a wokół nich nowe guzki i pęcherzyki.

STRUPIEŃ CIELAȚ — jest szczególną postacią grzybicy u cieląt. Wokół warg powstają grubie, suche strupy. Strupy te łącząc się utrudniają ssanie. Występuje silny ból oraz świad.

Wszystkie te odmiany grzybicy dają słabszy rozrzwój zwierzęcia i mniejsze przyrosty na wadze. Leczenie zwierząt stanowi trudny problem. Dużo leków stosuje się miejscowo, a więc na chorą skórę, która jest bardzo w tym

okresie wrażliwa, a nawet bolesna. Do leczenia miejscowego stosuje się maści 10% takie jak rezorcynowa, dziegciowa, salicylowa. Doś skutecznym lekiem przy grzybicach jest 7% wodny roztwór Vagothylu. Pod koniec okresu leczenia tym środkiem skóra staje się oczyszczona i elastyczna.

Warunkiem likwidacji ognisk grzybiczych, oprócz stosowanego leczenia jest niszczanie czynnika chorobowego w środowisku. Oprócz częstych dezynfekcji, ściany i podłogi nalezy zlewać świeżo palonym wapnem. Ze względu na to, że ważną rolę w rozszerzaniu się grzybicy odgrywają pasożyty lecznicze powinno się rozpoczęć od odwieszania pogłowia. W zapobieganiu nalezy zwracać uwagę na zwierzęta nowo wprowadzone do obory, a także na właściwie pojęta czystość i suchość pomieszczeń dla bydła. Grzybica stanowi także niebezpieczeństwę zarażania się ludzi, obsługujących krowy, dlatego też wydaje się być bardzo wskazanym zmienią kałużorazowym wierchnią odzież w czasie oporządzania.

HENRYK MĄCZKA

Z
uzka

HLÁVKOVÝ SALÁT
TROCHU JINAK

Je velmi chutný a může zastoupit v horkých letních dnech hlavní jídlo.

Salát rozebereme na li-

ste, dobře omyjeme a necháme okapat. Vejce uvaříme na tvrdlo, oloupeme a necháme vychladnout. Okapáný salát urovnáme na hlubší míse, poklademe na čtvrtky rozkrájenými vaříčky, čtvrtkami rajče, tuňákem a zalijeme majonézou, kterou připravíme následovně: česnek rozmíříme se solí a dobře roz-

mícháme s olejem, přidáme citronovou šávu, kopru a hořčici. Do tohoto salátu můžeme také přidat čerstvé, oloupané a na plátky nakrájené okurky i na nudličky nakrájené paprikové lusky. Chuťově se hodí i olivy. Salát upravujeme těsně před podáváním. Nejlépe chutná s žitným tmavým chlebem.

psychozábava

JMÉNO VĚSTÍ

TEREZIE: jméno dobré, jednoduché, lahoodné, srdečné. Tmavší blondýnka nebo hnědovláská s tmavým obočím a řasami, s jasnýma očima, což ji činí originální. Někdy může mít Terezie, světlé vlasy jako len a černé oči. Menší nebo prostřední postavy, někdy plnoštíhlá. Má povahu dobrou, je lahodná, srdečná, přející, pečlivá, ochotná, pracovitá. Zná dobře své přednosti, je hrdá a nedá se utlačovat. Je nábožná, někdy přehnaně, až do skrajného mysticizmu. Je-li organizovaná, pracuje až již ve straně nebo společensky, velmi aktivně a vášnivě. Vždy dodržuje dané slovo a je přehnaně spolehlivá a přesná. Rada žen tohoto jména vstupovala do kláštera. Průměrně nadaná, ale neobyčejně důsledná, pracovitá a svědomitá. Nehledá levnou popularitu ani slávu. Ráda se hezky obléká a svou domácnost udržuje v ideálním pořádku a čistotě. Je dokonalou manželkou, matkou, kolegyní, sousedkou i pracovníci. Manžela poněkud hýčká, děti méně, což jim jen prospívá. Není přehnaně ctižadostivá. Nejčastěji končí střední školu. Miluje děti, květiny a zvířata. K lidem má důvěru, ačkoliv bývá někdy zklamána. Dovede však odpoutět. Bojí se vody a nevyhýbají se jí nehody. Trpívá ušními, očními a krčními nemocemi.

TADMIR

SNÁR

VERÍTE SNOM? NIE? ANI MY NEVERÍME, ALE PREDSA KAŽDÝ Z NÁS SA NIEKEDY POZRIE DO SNÁRA, AJ KED TO POKLADÁ ZA PREDSUDOK NAŠICH BABÍČEK. OSTATNE, VED JE TO IBA ZÁBAVA. TAK TEDA, KED SA VÁM SNÍVA:

Teta, vidiet ju — dedičstvo — hovorí s ňou — rodinná hádka Tunel — dostaneš vysvetlenie svojej životnosti — prechádzat ním — prekonáš tažkosti Tvár tlstú mat — šťastie — bledá — tažké starosti — napudrovaná — priviedu fa do hanby — poškrabána — veľa smútku Tvaroh — mäs nepriateľov — pripravovať — malé peniaze Uši, byť fahaný za ne — budeš závislý — dlhé — nemilé klebety — zapcháte — budeš ukriadený — znetvorené — utrpenie — oslie mat — urobí hlúpost — sám sa za ne tahaf — zabudol si na povinnosti — hovorit si do nich — poznáš klebetníka — umývať si — budeš obľúbený v spoločnosti — zranené — priateľ fa prekvapí — pekné a veľké — jeden z tvojich priateľov bude mat šťastie Útek — ujdeš pred nebezpečím

ŽIVOT
CZASOPISMO
SPOŁECZNO
KULTURALNE
Ukazuje się
do 15 każdego
miesiąca

NEVIETE SI PORADIŤ S RÓZNYMI TAŽKOSTAMI A ZÁLEŽITOSTAMI, KTÓRE VÁS ROZČUEUJÚ? NAPIŠTE NÁM NA ADRESU: REDAKCIA ŽIVOT, 00372 WARSZAWA, UL. FOKSAL 13, ODPOVIEME VÁM A PORADÍME NA STRÁNKACH ČASOPISU ALEBO LISTOM.

Organ Towarzystwa Kulturalnego Czechów i Słowaków w Polsce redaguje:
ADAM CHALUPEK — redaktor naczelny, Marian Kaškiewicz — z-ca red. nacz. oraz społeczne kolegium redacyjne w składzie: Augustín Andrašák (Jablonka), František Bednářík (Nowa Biala), Alojz Biel (Zubrzyca Góra), Augustín Bryja (Lapsze Wyżne), Alojz Galuš (Krempachy), Vladimír Hess (Lublin), František Chalupka (Nowa Biala), Bronislav Knapčík (Mikolów), Ján Kovalík (Zubrzyca Dolna), Andrej Kucek (Lipnica Wielka), František Kurnát (Nowa Biala), Wacław Luściński (Zelów), Lýdia Msálová (Zubrzyca Góra), Lýdia Mundilová (Kuców), Ignáš Nižník (Myślenice), František Paciga (Krempachy), Alžbeta Stojowska (Warszawa), Ján Spernoga (Warszawa), Růžena Urbánová (Gesiniec), Valerie Wojnarowská (Warszawa), Andrej Vaksmanšký (Tribš), Andrej Vojtas (Jurgów).

Tłumaczenia i korekta jęz. czeskiego — Valerie Wojnarowska; tłumaczenia na język polski — Alžbeta Stojowska; weryfikacja stylistyczna i korekta tekstu słowackiego — Ján Spernoga; red. techn. — Kazimiera Komosa; oprac. graf. — Joanna Swierczyńska.

Nadsyłanych rękopisów, fotografii i rysunków redakcja nie zwraca. Wydawca: Wydawnictwo „Współczesne” RSW „Prasa-Książka-Ruch”, 00-490 Warszawa, ul.

Wieżka 12, tel. 28-24-11.

Adres redakcji: 00-24-11 Warszawa, ul. Foksala 13. Tel.: 26-44-49, 26-04-55, 26-42-57.

Adres ZG TKCIS: 31-024 Kraków, ul. Szpitalna 38, tel. 212-92.

Cena prenumeraty krajowej: rocznie — 12 zł; półrocznie — 6 zł; kwartalnie — 3 zł. Prenumeraty przyjmowane są do dnia 10 każdego miesiąca poprzedzającego określony prenumeraty. Prenumeraty na kraj dla czytelników indywidualnych przyjmują Urzędy Pocztowe oraz listonosze. Wszystkie instytucje państewskie i społeczne w miastach, zamawiają prenumeraty wyłącznie za pośrednictwem Oddziałów i Delegatur RSW „Prasa-Książka-Ruch”. Pozostałe — mające siedzibę na wsi lub w innych miejscowościach, w których nie ma Oddziałów i Delegatur — zamawiają prenumeraty za pośrednictwem Urzędów Pocztowych. Prenumeraty na zagranicę przyjmują: RSW „Prasa-Książka-Ruch”, Biuro Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych, ul. Wronia 23, 00-840 Warszawa. Konto Nr 1-6-100024. Cena prenumeraty dla zagranicy jest wyższa od prenumeraty krajowej o 50%.

Oddano do składu 3.VI.76. Numer podpisano do druku 3.VII.76.

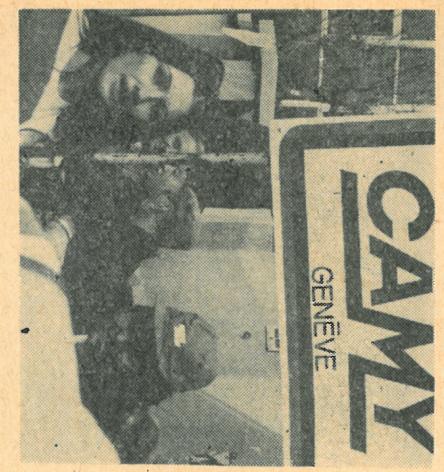
Druk: Prasowe Zakłady Graficzne RSW „Prasa-Książka-Ruch”, 00-375 Warszawa, ul. Smolna 10. Zam. 903. Nr indeksu 38601/38501. J-50.

CAMY

GENÈVE

ZÜRICH

POKJ A BLAHOBYT

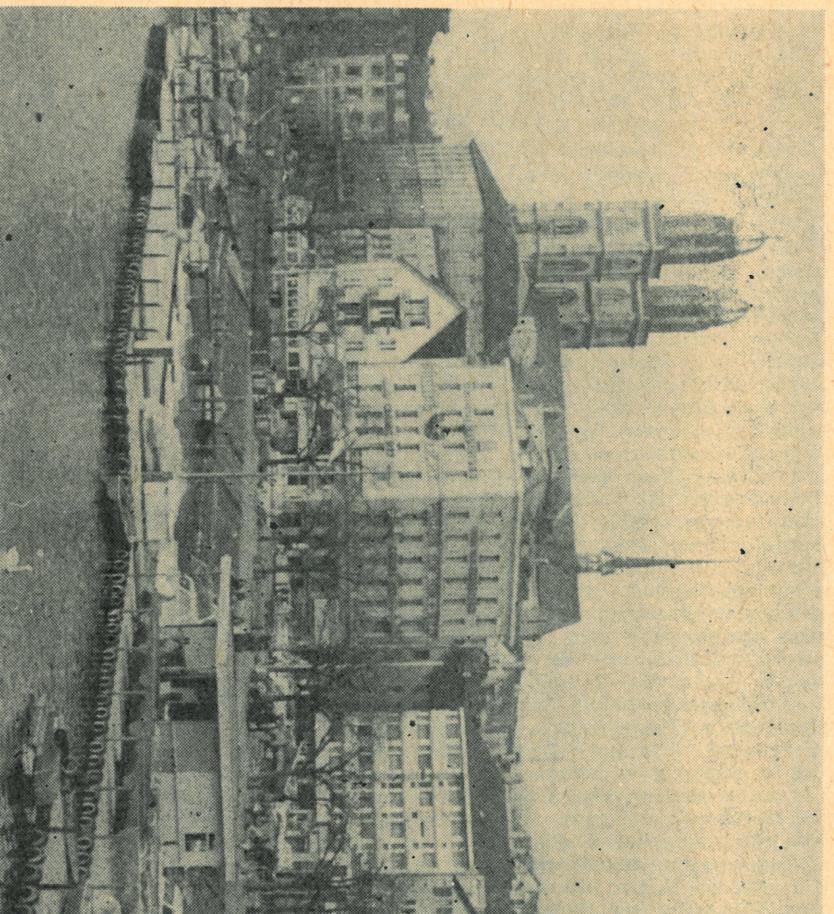
Krásna Švajčiarka a reklama hodiniek.

Každému z nás sa Švajčiarsko spája najmenej s dvoma symbolmi: švajčiarskymi bankami, ktoré sú najistabilnejšou oporou peňažného sveta, a so Švajčiarskymi hodinkami, ktorých solidnosť, kvalita a presnosť je akoby hmotný výrazom charakteristických čiat národa, ktorý si ceni čas a systematickú prácu, a keďže žil bez vojen, dosiahol hmotný blahoživý, bohatstvo, ktoré turista vidí na každom kroku.

Roamer, Camy — návyk týchto populárnych Švajčiarskych hodinárskej firierom boli vsade do očí. Nájdú sa na každej samicke dokonca aj výedvy, keď chceme sfotografovať pekné dievča v dave na zurišskej ulici.

Na našich snímkach sme sa snažili zachytiť špecifické ovzdušie Zürichu, tohto bohatého a prekrásneho mesta, ktorého dejiny slahajú do prvého storočia nášho letopočtu a rozvetvia začína už v 13. storočí. Dnes je to najväčšie mesto vo Švajčiarsku. Má viac ako 400 000 obyvateľov. Celý mestský komplex spolu s okrajovými štvrtami počíta vyše 650 000 obyvateľov.

Zürich okruzuje navštěvníkov pokojným spôsobom života, napriek tomu, že automobilový ruch je predsa veľký, sú tu mnohé veľké podniky, banky, burzy, že je to dôležitý dopravný uzol s jedným z najväčších lefisk v Európe. Koniec napriek tomu, že je to mohutné univerzitné centrum a významné turistické stredisko.

Bulvár nad Zurišským jazerom